

De klant in beeld

Wet kinderopvang en de gevolgen voor de gebruikers

Eindrapportage
gevolgen Wet kinderopvang
voor de gebruikers

Ten behoeve van het
ministerie van Sociale
Zaken en Werkgelegenheid

Drs. M. Jongsma

Paterswolde, februari 2006
Postbus 312
9700 AH Groningen
Pr. Irenelaan 1a
9765 AL Paterswolde
telefoon: 050 – 3097397
fax: 050 - 3097398
e-mail: info@vyvoj.nl
website: www.vyvoj.nl

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
SAMENVATTING	3
1. INLEIDING.....	16
2. ONDERZOEKSVANTWOORDING	18
2.1 Onderzoeksvraag.....	18
2.2 Onderzoeksofzet.....	18
2.3 Respons en representativiteit	19
2.4 Vergelijking 2004 en 2005.....	21
3. WIJZIGINGEN	24
3.1 Definitie van de verschillende gebruikersgroepen naar wijziging in gebruik van formele kinderopvang	24
3.2 Veranderingen in gebruik van formele kinderopvang.....	25
3.3 Stoppers en vermindersaars formele kinderopvang naar arbeidsparticipatie	28
3.4 Gevolgen veranderingen in gebruik van formele kinderopvang voor de inzet van informele opvang	37
3.5 Stoppers en blijvers naar aantal kinderen, soort kindplaats en belastbaar inkomen.	39
4. STOPPERS EN BLIJVERS NADER BESCHOUWD	42
5. HET GEBRUIK VAN KINDEROPVANG	50
5.1 Verschil tussen gebruiksuren en contracturen	50
5.2 Gebruik van formele kinderopvang en wijzigingen daarin	52
5.3 Intensiteit van het gebruik van formele kinderopvang per opvangsoort	53
5.4 Informele opvang inclusief peuterspeelzalen.....	61
5.5 Totaal gebruik formele en informele opvang per huishouden	64
6. EIGEN BIJDRAGE IN DE KOSTEN VAN KINDEROPVANG	66
6.1 De uurtarieven van formele kinderopvang	67
6.2 Inzicht in werkelijke totale kosten.....	69
6.3 Hoogte ouderbijdrage per uur en de verschillen met december 2004	69
6.4 Ouderbijdragen naar belastbaar inkomen, soort kindplaats en gebruikersgroepen.....	75
6.5 Indienen van de aanvragen en doorgeven van wijzigingen bij de Belastingdienst	80
7. WERKGEVER(S)BIJDAGEN	83
7.1 Bijdragen van werkgevers, gemeente/UWV en Belastingdienst.	83
7.2 Werkgeversbijdrage	84
7.3 Werkgeversbijdrage naar soort kindplaats in december 2004	85
8. DE NIEUWE INSTROOM IN 2005	88
8.1 Nieuwe instroom van gebruikers formele kinderopvang in 2005.....	88
8.2 Effecten van de Wet kinderopvang op de nieuwe instroom	93
BIJLAGEN	
Bijlage 1 Gebruikersgroepen en aanvullende steekproeven.....	
Bijlage 2 Respons en representativiteit	
Bijlage 3 Profiel van gebruikers formele kinderopvang, dec 2004	
Bijlage 4 Tabellen m.b.t. respons en representativiteit	
Bijlage 5 Vragenlijst gebruikers kinderopvang algemeen.....	
Bijlage 6 Vragenlijst gebruikers regeling ko alleenstaande ouders, sept 2005	
Bijlage 7 Vragenlijst screening huishoudens, okt 2005.....	

SAMENVATTING

1. INLEIDING

De invoering van de Wet kinderopvang per 1 januari 2005 heeft veel veranderingen gebracht voor de gebruikers van formele kinderopvang in kinderdagverblijven (KDV), buitenschoolse opvang (BSO) en gastouderopvang geregeld via een gastouderbureau (GOB). De nieuwe wet beoogt meer marktwerking in de kinderopvang. Kinderopvangorganisaties moeten meer vraaggestuurd gaan werken. De geldstromen zijn verlegd van werkgevers en overheid naar ouders. In de nieuwe wet zijn de waarborging van de kwaliteit en de financiering van kinderopvang geregeld. Het ministerie van SWZ heeft door middel van een onderzoek de gevolgen van de wetwijziging voor de gebruikers van de kinderopvang na laten gaan.

Doel van het onderzoek

Inzicht bieden in de gevolgen van de Wet kinderopvang voor de verschillende gebruikersgroepen. Het geven van een beschrijving van de kenmerken van de verschillende gebruikersgroepen van de kinderopvang voorafgaande aan de invoering van de nieuwe wet en een beschrijving van de kenmerken voor dezelfde gebruikers na invoering van de wet. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de financiële en gedragseffecten.

Drie metingen en screening nieuwe instroom

Het vertrekpunt van dit onderzoek is een nulmeting in december 2004, gevolgd door twee metingen in 2005. De éénmeting is uitgevoerd in maart 2005, de twee-meting in september 2005. De uitkomsten van de drie metingen geven inzicht in de mogelijke effecten van de wetwijziging in de tijd.

Voor u ligt de eindrapportage, waarin de situatie in december 2004 vergeleken wordt met de situatie in 2005. Het gaat hierbij om de weergave van een representatief beeld van de gebruikers van de formele kinderopvang voorafgaande aan en vlak na de invoering van de nieuwe wet.

Daarnaast is in september 2005 een screening gedaan onder de huishoudens met kinderen om de nieuwe instroom in beeld te brengen. De resultaten daarvan zijn ook in deze rapportage opgenomen.

Onderzoeksopzet

Vyvoj heeft gekozen voor een opzet waarbij gebruik wordt gemaakt van een panel. Dezelfde groep is een langere tijd gevolgd. Hierdoor zijn wijzigingen op individueel niveau meetbaar en 'toewijsbaar' aan mogelijke oorzaken van die wijzigingen.

Er is gewerkt met het bestaande representatieve TNS NIPOBase panel. Dit is een voor de Nederlandse bevolking representatief panel bestaande uit 45.000 Nederlandse huishoudens en 120.000 personen in de database zijn opgeslagen. De steekproef van huishoudens die gebruik maken van formele kinderopvang is aangevuld met ouders die in 2004 gebruik maakten van een subsidieregeling kinderopvang voor alleenstaande

ouders (KOA) en een steelproef van ouders die in 2004 een subsidieplaats hadden, omdat deze in het TNS NIPOBase ondervertegenwoordigd zijn (zie bijlage 1 voor meer gegevens).

Leeswijzer

Na de beschrijving van de onderzoeksopzet en verantwoording in hoofdstuk 2 worden de resultaten beschreven. Deze beschrijving bestaat uit vier delen:

- In hoofdstuk 3 worden de wijzigingen in het gebruik van formele kinderopvang beschreven. Tevens komen hier de gevolgen voor de inzet van informele opvang en de gevolgen voor de arbeidsparticipatie aan bod.
- De huishoudens die gestopt zijn met kinderopvang na 2004 worden in hoofdstuk 4 in beeld gebracht: hoeveel gebruik maakten ze van de formele kinderopvang, wat vonden ze van de kwaliteit en wat verwachtten ze van de nieuwe wet.
- In hoofdstuk 5, 6 en 7 komen de huishoudens aan bod die van de formele kinderopvang gebruik zijn blijven maken in 2005. De ontwikkelingen in de omvang van het gebruik, de prijzen, de ouderbijdragen en de werkgeversbijdragen worden in deze hoofdstukken in beeld gebracht.
- In hoofdstuk 8 worden de resultaten van het separaat uitgevoerde deelonderzoek naar de nieuwe instroom in de formele kinderopvang beschreven.

In de los uitgegeven bijlagen is een nadere toelichting op de steekproef en representativiteit opgenomen evenals de verschillende vragenlijsten.

2. ONDERZOEKSVERANTWOORDING

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksopzet uiteengezet, vervolgens wordt de respons en de representativiteit beschreven. Tot slot wordt toegelicht hoe de vergelijking tussen 2004 en 2005 heeft plaatsgevonden.

2.1 Onderzoeksvraag

Door de opdrachtgever is de onderzoeksvraag als volgt geformuleerd:

- *bied inzicht in de gevolgen van de Wet kinderopvang voor de verschillende gebruikersgroepen;*
- *geef een representatieve beschrijving van de kenmerken van de verschillende gebruikersgroepen van de kinderopvang voorafgaande aan de invoering van de nieuwe wet en beschrijf voor dezelfde gebruikers de kenmerken, financiële - en gedragseffecten na invoering van de Wet kinderopvang.*

2.2 Onderzoeksopzet

Vyvoj heeft gekozen voor een opzet waarbij gebruik is gemaakt van een panel. Dezelfde groep is een langere tijd gevolgd. Hierdoor zijn wijzigingen op individueel niveau meetbaar en eenduidig 'toewijsbaar' aan mogelijke oorzaken van die wijzigingen.

Er is gewerkt met het bestaande representatieve TNS NIPOBase. Dit is een voor de Nederlandse bevolking representatief panel bestaande uit 45.000 Nederlandse huishoudens en 120.000 personen in de database zijn opgeslagen. Al deze huishoudens kunnen voor onderzoek benaderd worden via de CASI methode. Bij CASI (Computer Assisted Self Interviewing) werken respondenten via hun eigen (multimedia) pc mee aan allerlei vormen van onderzoek. Vragenlijsten over de meest uiteenlopende onderwerpen worden via modem of internet naar de respondent of een geselecteerde groep respondenten verstuurd.

Er is een gestratificeerde steekproef getrokken naar de door het ministerie onderscheiden gebruikersgroepen, nl. de ouders die in december 2004 gebruik maakten van respectievelijk: bedrijfsplaatsen, particuliere plaatsen, subsidieplaatsen en KOA-plaatsen (Regeling Kinderopvang voor Alleenstaande Ouders). Vooraf werd verwacht dat drie van de vier gebruikersgroepen voldoende vertegenwoordigd zijn in het TNS NIPOBase, maar dat de doelgroep KOA-ouders onvoldoende vertegenwoordigd zou zijn in het panel. Eind november is de TNS NIPOBase gescreend en daaruit bleek dat de KOA-ouders inderdaad ondervertegenwoordigd waren in de steekproef. De subsidie-ouders waren niet ondervertegenwoordigd. Het totale aantal was echter te beperkt om, rekening houdend met normale paneluitval, voldoende respondenten bij de derde meting te kunnen garanderen. De TNS NIPOBase is daarom aangevuld met respondenten uit de groep subsidie-ouders en de KOA-ouders. Een toelichting op de

genoemde gebruikersgroepen en de wijze van selectie van de respondenten van de aanvullende steekproeven is opgenomen in bijlage 1.

De respondenten uit het TNS NIPOBase panel zijn benaderd met web-based vragenlijsten. De respondenten uit de aanvullende steekproef hebben een schriftelijke vragenlijst toegestuurd gekregen of ze kregen per e-mail een link toegestuurd om de vragenlijst on-line in te vullen.

De groep KOA-ouders is specifiek benaderd via de gemeenten. Deze groep heeft voor de meting in maart 2005 de eerste vragenlijst gekregen en in september 2005 de vragenlijst voor de tweemeting. In beide metingen kreeg deze groep een schriftelijke vragenlijst, die zoveel mogelijk gelijk is aan de web-based vragenlijst. Bij de groep KOA-ouders kon door de korte tijdspanne tussen opdracht en uitvoering geen nulmeting in december 2004 plaatsvinden. Om voor de nulmeting over gegevens van de situatie van deze groep in december 2004 te kunnen beschikken zijn in maart 2005 aantal vragen gesteld over de situatie in december 2004.

2.3 Respons en representativiteit

Respons nulmeting (ongewogen)

Aan de nulmeting hebben 1225 ouders deelgenomen. Het merendeel (1144) is afkomstig van het TNS-NIPO panel dat representatief is voor Nederland. De respons onder de uitgenodigden voor de nulmeting bedroeg 90%. De steekproef is aangevuld met ouders die in 2004 gebruik maakten van subsidieplaatsen. In totaal hebben 82 extra 'subsidie-ouders' deelgenomen aan het onderzoek.

Representativiteit van huishoudens die gebruik maken van formele kinderopvang

Voor de representativiteit refereren we steeds aan de situatie van eind 2004. Voor de representativiteit is gewogen naar de verdeling van kindplaatsen volgens de CBS cijfers over 2003. In bijlage 2 wordt de weging beschreven.

Door de methode waarvoor gekozen is - het volgen van een groep gebruikers van kinderopvang voor de invoering van de Wet kinderopvang tot bijna een jaar later - ontstaat er een goed beeld van de gevolgen van de wet voor de gebruikers van eind 2004.

Wel betekent deze benadering dat er hierdoor geen zicht is op een mogelijke instroom vanuit eerdere niet-gebruikersgroepen.

Om ook de nieuwe gebruikersgroepen in beeld te brengen is in september 2005 een screening uitgevoerd van de totale groep Nederlandse huishoudens met kinderen. De resultaten daarvan maken onderdeel uit van deze rapportage. Zowel de resultaten als de onderzoeksverantwoording van deze screening worden beschreven in hoofdstuk 8.

Bij vergelijking van de gegevens van de steekproef met de Nederlandse huishoudens met kinderen (CBS) kan worden geconcludeerd dat de verdeling over de regio's en de provincies representatief is. De hoger opgeleiden zijn oververtegenwoordigd, ook hebben de respondenten gemiddeld een hoger belastbaar inkomen en de arbeidsparticipatie ligt veel hoger dan de vergelijkende gegevens van Nederlandse huishoudens. Dit komt overeen met de resultaten uit eerdere onderzoeken¹. Bijlage 3 bevat het profiel van de gebruikers van formele kinderopvang anno eind 2004. In de tabellen 1 tot en met 11 van bijlage 4 treft u de verdeling van de ondervraagden aan op de achtergrondvariabelen afgezet tegen de Nederlandse huishoudens met kinderen als totaal.

De onderzoeksresultaten zijn representatief voor de Nederlandse huishoudens met kinderen van 0-12 jaar die eind 2004 gebruik maakten van formele kinderopvang en geven een betrouwbaar beeld van de ontwikkelingen bij de gebruikers van de verschillende soorten kindplaatsen.

Respons éénmeting en tweemeting

Van de deelnemers uit de nulmeting heeft 92% ook aan de éénmeting meegedaan en 81% aan de tweemeting. Dit betreft uiteindelijk 962 ouders uit de TNS-NIPO steekproef en 35 uit de extra steekproef voor subsidie-ouders. Bij vervolgmetingen zijn steeds alle ondervraagden die voor de 0-meting zijn benaderd ook benaderd voor de vervolgmeting.

Daarnaast hebben in maart 2005 67 KOA-ouders de vragenlijst ingevuld. Omdat deze ouders ook zijn ondervraagd over de situatie in december 2004 zijn de totalen voor de nulmeting opgehoogd tot n=1225 tot n= 1127 en voor de éénmeting van n=1127 tot n=1194.

Voor de analyse is de respons genomen van die ondervraagden die ook in december 2004 een lijst hadden ingevuld, of (zoals bij de KOA-ouders) een lijst in maart.

Tabel 1: Overzicht responsaantallen

<i>Ongewogen</i>	TNS NIPO steekproef	Subsidie-ouders	KOA-ouders	Totaal	Aantal kinderen van 0-12 dat eind 2004 gebruik maakte van formele opvang*
December 2004	1143	82	-	1292**	1885
Maart 2005	1057	70	67	1194	1743
September 2005	962	35	26	1023	1497

* uit de totale steekproef

** inclusief ophoging met 67 KOA-ouders

In de meting in september 2005 ontvingen wij ook formulieren retour van ondervraagden waarvan wij wel over de gegevens december beschikten, maar die geen opgave hadden verstrekt in maart 2005.

¹ Trendonderzoek 2002, Trendonderzoek 2003.

Men kan hierdoor dus niet de respons uit september direct in een percentage uitdrukken van die van maart. Over de drie metingen is de respons - non-respons als volgt verdeeld:

- 54 ondervraagden reageerden alleen op de decembermeting, van hen beschikken we niet over gegevens uit 2005.
- 44 respondenten reageerden wel in september maar niet in maart;
- 215 respondenten reageerden niet in september, maar wel in maart;
- 979 respondenten uit de totale steekproef reageerden op alle drie metingen (dit is 75,8% van de december steekproef en 82% van de maart steekproef).

Tabel 1a: Overzicht responsaantallen maart en september

Ongewogen		RESPONS 2-de METING		Totaal
		Non respons	Respons	
RESPONS 1- ste METING				
	Non respons	54	44	98
	Respons	215	979	1194
Totaal		269	1023	1292

2.4 Vergelijking 2004 en 2005

Voor de eindvergelijking van de effecten van de invoering van de Wet kinderopvang wordt gebruik gemaakt van de *laatst gemeten* waarneming. De aantallen uit september zijn daartoe opgehoogd met de eerder vermelde 215 formulieren van ondervraagden die wel in maart maar niet in september hebben gereageerd. Er kunnen in deze groep tussen maart en september wijzigingen zijn opgetreden in het gebruik van de kinderopvang die niet gemeten konden worden is Deze groep is meegenomen na extrapolatie van de effecten die in de groep ondervraagden zijn geconstateerd waarvan alle drie waarnemingen bekend zijn tussen maart en september. De eerder genoemde groep van 215 ondervraagden is gewogen voor deze extrapolatie in de 'eindmeting' meegenomen. Deze groep week niet significant af van de overige ondervraagden in maart qua gebruik van de formele kinderopvang en /of de gevolgen van de Wet kinderopvang. In totaal zijn 1238 ondervraagden in de vergelijking meegenomen.

Technische leeswijzer

Door de wegingen voor kindplaats in december 2004 wijzigen de aantallen ondervraagden waarover gerapporteerd wordt. De in de tabellen genoemde aantallen respondenten wijken derhalve af van eerder genoemde aantallen respondenten. De herwogen aantallen respondenten uit de verschillende metingen zijn weergegeven in tabel 2.

De vetgedrukte responsaantallen geven de herwogen aantallen, deze worden gehanteerd in de rapportage.

Tabel 2: Overzicht responsaantallen ongewogen en gewogen

	Totaal ongewogen	Totaal gewogen	Deelpopulatie: Gebruikers formele opvang	Kinderen ongewogen	Kinderen gewogen
December 2004	1292	1380*	1380*	1885	2023*
Maart 2005	1194	1281*	1177*	1743	1878*
September 2005	1023	1107*	944*	1497	1627*
Totaal vergelijking 2004-2005	1238	1320**	1128**	1665	1802**

* Weging voor kindplaats

** Weging voor kindplaats en non-respons september

Onder *huishoudens* verstaan we hier de totale groep ondervraagden die in het panel is opgenomen, ongeacht of men in 2005 nog gebruik maakte van de formele kinderopvang. De resultaten voor huishoudens en daarmee de gehele steekproefpopulatie worden besproken in hoofdstuk 3 en 4. In die hoofdstukken treft u de analyse van de verschillen aan tussen ondervraagden die gebruik zijn blijven maken van formele kinderopvang en degenen die daar mee gestopt zijn.

Onder *'gebruikers in 2005/blijvers totaal'* verstaan we ondervraagden die gebruik zijn blijven maken van de formele kinderopvang in 2005. De hoofdstukken 5 tot en met 7 hebben op hen betrekking. Bij deze groep analyseren we in het bijzonder de ontwikkeling in de mate van gebruik en de ontwikkeling in de kosten en ouderbijdragen

Voor de vergelijking van de uren en kosten maken we in dit rapport gebruik van zowel de mediaanwaarden als het rekenkundige gemiddelde. De mediaan waarde is het punt waarop in een verdeling 50% een hogere waarde heeft en 50% een lagere waarde. De mediaan houdt geen rekening met uitschieters naar boven of beneden, zoals dat bij de berekening van het rekenkundige gemiddelde wel het geval is.

Bij de tarieven gaan wij uit van de mediaan dus de middelste waarneming van de opgegeven tarieven als cijfer voor het 'gemiddelde tarief' bij de verschillende vormen van kinderopvang.

Het rekenkundige gemiddelde wordt als uitgangspunt gehanteerd bij de vergelijking van de ouderbijdragen in 2004 en 2005. Door de verschillende achtergronden van de ondervraagden (gezinssituatie, inkomen, hoogte werkgeverbijdrage en hoogte fiscale tegemoetkoming) geeft het rekenkundige gemiddelde een betrouwbaarder beeld van de effecten van de wet voor de gemiddelde kinderopvang consument.

Als er sprake is van een deelsteekproef wordt dit bij de betreffende tabel aangegeven. Door afrondingsverschillen veroorzaakt door de wegingsfactoren kunnen de aantallen licht afwijken in de gepresenteerde tabellen.

Alle beschreven resultaten - verschillen tussen deelgroepen /verbanden zijn getoetst op significantie. Vermelding vindt alleen plaats als een significant resultaat is geconstateerd.

Samenvattend

De onderzoeksresultaten zijn representatief voor de Nederlandse huishoudens met kinderen van 0-12 jaar die eind 2004 gebruik maakten van formele kinderopvang en geven een betrouwbaar beeld van de ontwikkelingen bij de gebruikers van de verschillende soorten kindplaatsen voorzover het bedrijfsplaatsen en particuliere plaatsen betreft. Voor gebruikers van subsidieplaatsen en KOA plaatsen geven de gepresenteerde cijfers een goede indicatie.

De respons van het in december 2004 gevormde panel van gebruikers van formele kinderopvang bedroeg in maart 2005 82% en in september 2005 75,8% van de ondervraagden die in december 2004 aan het onderzoek deelnamen. Deze respons is zeer bevredigend te noemen en uit de analyse van de non – respons uit de verschillende stadia van het onderzoek zijn geen significante en relevante afwijkingen ten opzichte van de responsgroepen te constateren.

3. WIJZIGINGEN

In dit hoofdstuk worden de veranderingen beschreven bij de huishoudens die we hebben gevolgd tussen december 2004 en september 2005.

Allereerst worden de verschillende groepen gebruikers onderscheiden naar de wijziging en de redenen die ze daarvoor aangeven. De wijzigingen voor de totale groep gebruikers formele kinderopvang december 2004 worden in beeld gebracht. Vervolgens worden de verschillende gebruikersgroepen nader geanalyseerd naar: samenlevingsvorm, soort werkzaamheid, aantal te overbruggen uren en het effect op arbeidsparticipatie. Daarna worden de wijzigingen in het gebruik van informele kinderopvang van de verschillende gebruikersgroepen geanalyseerd.

Tot slot worden de gebruikersgroepen vergeleken naar soort kindplaats en belastbaar inkomen.

3.1 Definitie van de verschillende gebruikersgroepen naar wijziging in gebruik van formele kinderopvang

Bij de eindmeting in september 2005 had een deel van de gebruikers eind 2004 het gebruik van de kinderopvang beëindigd of gewijzigd. Om de gevolgen van de invoering van de Wet kinderopvang in beeld te brengen is gevraagd naar de redenen om met formele kinderopvang te stoppen of – indien het aantal uren werd gewijzigd - te wijzigen.

Redenen voor wijzigingen in gebruik.

De redenen zijn vervolgens gerubriceerd naar:

- Redenen vanwege de wet: dat wil zeggen de redenen waarbij de gevolgen van de Wet kinderopvang als reden werd gegeven:
 - o Kosten van de opvang
 - o De moeite om de verschillende bijdragen aan te vragen
 - o Zelf financieel aansprakelijk zijn
- Andere redenen, dat wil zeggen redenen waarbij andere omstandigheden een rol speelden, te weten:
 - o Wijzigingen in de werk/studiesituatie
 - o Veranderde woonsituatie
 - o Veranderde gezinssituatie
 - o Leeftijd van het kind
 - o Andere wijzigingen in situatie kind
 - o Kwaliteit van de opvang
 - o Wijzigingen in aanbod mogelijkheid van opvang (bv. er kwam meer plaatsingsruimte beschikbaar in de informele opvang, wijzigingen in de beschikbaarheid van informele opvang).

De laatste twee redenen hebben weliswaar met de kinderopvang te maken, maar kunnen niet rechtstreeks herleid worden als gevolgen van de wet.

De indeling heeft plaatsgevonden door alle stoppers die een van de eerste drie redenen hebben aangekruist als stoppers vanwege de wet te benoemen, ongeacht of ze ook andere redenen aangeven.

Hierdoor effect van de Wet kinderopvang eerder overschat dan onderschat.

De verschillende gebruikersgroepen.

Op grond daarvan zijn in dit rapport verschillende gebruikersgroepen onderscheiden (zie ook tabel 3):

- *Stoppers andere redenen (8,6%)*, dat wil zeggen diegenen die in december 2004 wel gebruik maakten van formele kinderopvang, maar in 2005 vanwege andere redenen zijn gestopt.
- *Stoppers vanwege de wet (6%)*, dat wil zeggen diegenen die in december 2004 wel van formele kinderopvang gebruik maakten, maar in 2005 vanwege de Wet kinderopvang met formele kinderopvang zijn gestopt.
- *Blijvers met ongewijzigd gebruik of wijzigingen andere redenen (74,9%)*: diegenen die zowel in 2004 als in 2005 gebruik maken van formele kinderopvang en die het gebruik niet hebben gewijzigd of wijzigingen hebben doorgevoerd vanwege andere redenen².
- *Blijvers met afname gebruik vanwege de wet (7,5%)*: gebruikers van formele kinderopvang in december 2004 die ook in 2005 gebruik maken van formele kinderopvang, maar hun gebruik verminderd hebben vanwege de Wet kinderopvang.
- *Blijvers met toename gebruik vanwege de wet (1,4%)*: gebruikers van formele kinderopvang in december 2004 die ook in 2005 gebruik maken van formele kinderopvang, maar hun gebruik verhoogd hebben vanwege de Wet kinderopvang.
- *De tijdelijke stoppers (1,6%)*, dat wil zeggen de gebruikers van formele kinderopvang in december 2004, die in maart 2005 gestopt waren met formele kinderopvang en in september 2005 weer gebruik maken van formele kinderopvang.

3.2 Veranderingen in gebruik van formele kinderopvang

Veranderingen in gebruik van formele kinderopvang tussen december 2004 en september 2005

In totaal hebben 14,6% van de ondervraagden de formele kinderopvang beëindigd gedurende 2005.

Bij 6% is dit mede toe te schrijven aan de wet, bij 8,6% speelden alleen andere motieven een rol (leeftijd kind of wijzigingen in werk of –woonsituatie).

² Er zijn binnen deze groep blijvers die hun gebruik gewijzigd hebben in verband met persoonlijke- en werkomstandigheden of de leeftijd van het kind. Deze groep wordt in de analyse niet specifiek onderscheiden, enerzijds vanwege de kleine aantallen van de deelgroepen, anderzijds om de aandacht op de onderzoeksvraag te concentreren.

Daarnaast zijn er *tijdelijke stoppers*: 1,6% van de ondervraagden heeft het gebruik van formele kinderopvang tijdelijk gestopt, maar is na maart 2005 weer gebruik gaan maken van formele kinderopvang. Deze groep is evenredig verdeeld naar de redenen die men in maart 2005 gaf om te stoppen; de helft (0,8%) bestaat uit toenmalige 'stoppers wet' en de andere helft (0,8%) uit toenmalige 'stoppers andere redenen'.

Blijvers

85,4 % maakt ook in 2005 gebruik van de formele kinderopvang. Een deel zegt het gebruik vanwege de wet te hebben verminderd (7,5% van de totale onderzoeksgroep), en een kleiner deel zegt het gebruik te hebben vermeerderd (1,4% van de totale groep).

Tabel 3: Stoppers en Blijvers in 2005

	Aantal	%
Stoppers andere redenen	113	8,6%
Stoppers wet	79	6,0%
Subtotaal Stoppers	192	14,6%
Blijvers met ongewijzigd gebruik of wijzigingen andere redenen	990	74,9%
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	99	7,5%
Blijvers met toename gebruik vanwege wet	18	1,4%
Tijdelijke stoppers – weer gebruiker	21	1,6%
Subtotaal Gebruikers	1128	85,4%
Totaal	1320	100%

De gebruikersgroepen kunnen ook worden ingedeeld op basis van wel of geen effect van de wet. Voor 14,9% van de gebruikers van formele kinderopvang in 2004 heeft de invoering van de Wet kinderopvang gevolgen gehad.

In totaal noemen 178 ondervraagden (13,5%) de gevolgen van de wet als reden om het gebruik van formele kinderopvang te stoppen of te verminderen. 1,4% noemt de gevolgen van de Wet kinderopvang juist als reden om het gebruik van de formele kinderopvang te vermeerderen.

Tabel 3a: Wijzigingen in 2005 vanwege de wet en vanwege andere redenen

	Aantal	%
Stoppers andere redenen	113	8,6%
Blijvers met ongewijzigd gebruik of wijzigingen andere redenen	990	74,9%
Tijdelijke stoppers – weer gebruiker	21	1,6%
Subtotaal wijzigingen andere redenen	1124	85,1%
Stoppers wet	79	6,0%
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	99	7,5%
Blijvers met toename gebruik vanwege wet	18	1,4%
Subtotaal wijzigingen vanwege wet	196	14,9%
Totaal	1320	100%

Anticipatie op de Wet kinderopvang tussen september 2004 en december 2004

Een deel van de ondervraagden (6,8%) had bij de meting in december 2004 aangegeven - anticiperend op de Wet kinderopvang - al tussen september en december 2004 het gebruik van de formele kinderopvang te hebben verminderd (zie tabel 4). Zo' n driekwart van deze groep heeft in 2005 het gebruik van de formele kinderopvang vanwege de Wet kinderopvang in het geheel gestopt, dan wel verder verminderd.

Een klein deel van de groep *blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen* zegt al voor december 2004 het gebruik van formele kinderopvang te hebben verminderd. Als we de effecten van de Wet kinderopvang in beeld willen brengen moet deze groep (1,7% van het totaal) worden opgeteld bij degenen die zijn gestopt of hun uren formele opvang hebben gewijzigd.

Tabel 4: Anticipatie op de Wet kinderopvang (voor december 2004) in % van het totaal

		WIJZIG UREN GEBRUIK VOOR DEC 2004		Totaal
		niets verminderd	verminderd door de wet	
N=		1230	90	1320
	Stoppers andere redenen	8,3%	0,4%	8,6%
	Stoppers wet	3,7%	2,3%	6,0%
	Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	73,2%	1,7%	74,9%
	Blijvers met afname gebruik vanwege wet	5,0%	2,5%	7,5%
	Blijvers met toename gebruik vanwege wet	1,4%		1,4%
	Tijdelijke stoppers - weer gebruiker	1,6%		1,6%
Totaal		93,2%	6,8%	100,0%

Samenvattend:

In totaal is 15,2% van de gebruikers van formele kinderopvang (2004) vanwege de Wet kinderopvang in 2005 minder opvang gaan gebruiken of gestopt met het gebruik van formele kinderopvang. (6,0% is gestopt, 7,5% heeft het gebruik in 2005 verminderd, 1,7% maakt in 2005 evenveel gebruik van formele kinderopvang als in december 2004, maar heeft het gebruik tussen september en december 2004 verminderd).

1,4% van de gebruikers van formele kinderopvang in 2004 is in 2005 vanwege de Wet kinderopvang meer formele opvang gaan gebruiken.

3.3 Stoppers en verminderders formele kinderopvang naar arbeidsparticipatie en samenwoningsvorm.

Samenwoningsvorm

Alleenstaanden hebben iets vaker hun gebruik van formele kinderopvang verminderd of gestopt dan samenwonenden; dit verschil is net niet significant maar indicatief. Zij noemen echter significant vaker een andere reden dan de wet dan gemiddeld. Wijzigingen in samenlevingsvorm hebben geen significante effecten op het gebruik van formele kinderopvang.

Tabel 5: Gebruik formele kinderopvang naar (verandering in) samenlevingsvorm

N=1320		VERANDERING SAMENLEVINGSVORM				Totaal
		had en heeft partner	had en heeft geen partner	inmiddels geen partner meer	inmiddels weer partner	
N=		1129	147	24	20	1320
113	Stoppers andere redenen	74,6%	21,1%	1,8%	2,6%	100,0%
79	Stoppers wet	86,1%	12,7%		1,3%	100,0%
990	Blijvers	86,1%	10,4%	2,0%	1,4%	100,0%
99	Blijvers met afname gebruik vanwege wet	90,0%	6,0%	2,0%	2,0%	100,0%
18	Blijvers met toename gebruik vanwege wet	77,8%	22,2%			100,0%
21	Tijdelijke stopper - weer gebruiker	100,0%				100,0%
Totaal		85,5%	11,1%	1,8%	1,5%	100,0%

Werk situatie

Bij een klein deel van de huishoudens is de werksituatie gewijzigd. Zo is het percentage respondenten in loondienst in het gebruikerspaneel afgenomen van 88% naar 86%, het aantal ondervraagden dat aan een

reïntegratietraject deelneemt, is licht gegroeid. Het percentage ondervraagden dat aangeeft geen betaalde baan te hebben is gegroeid van 3,8% naar 5,6%.

Ook bij de partners is een afname van ondervraagden in loondienst en een stijging van het aantal werklozen zichtbaar.

Tabel 6: Werkzaamheid 2004 en 2005*

	WERKKRING			
	ZELF		PARTNER	
	2004	2005	2004	2005
N=	N=1380	N=1320	N=1208	N=1149
Zelfstandig ondernemer	5,6%	5,7%	6,7%	6,9%
Werkzaam in loondienst	88,1%	86,0%	91,9%	89,8%
Werkzaam in onbetaalde functie	0,6%	0,7%	0,1%	0,3%
Volledig arbeidsongeschikt	0,8%	1,0%	0,1%	0,2%
Werkloos \ werk-zoekend \ bijstand	3,8%	5,6%	1,4%	2,4%
Studerend \ schoolgaand	3,3%	3,1%	0,8%	0,8%
Neem deel aan een reïntegratie- of inburgeringstraject	1,8%	2,3%	0,3%	0,3%
Anders	1,5%	1,8%	0,4%	0,8%
Totaal	105,6%	106,2%	101,7%	101,5%

* Meerdere werkzaamheden mogelijk

Naast de algemene ontwikkelingen in werksituatie van het panel is het interessant de verschillen in werkzaamheid en de wijzigingen gespecificeerd naar het stoppers en blijvers te analyseren (zie tabel 7).

Van de *stoppers vanwege andere redenen* hadden in december 2004 significant vaker geen betaald werk dan de totale steekproef. Bij de stoppers vanwege andere redenen is vergeleken met de andere groepen de ook de grootste terugloop in het werken in loondienst en het zelfstandige ondernemerschap te zien. 46,7% van deze groep heeft in 2005 geen betaalde baan.

De *stoppers vanwege de wet* werken in 2005 iets vaker in loondienst dan in december 2004 (resp. 83% en 80,7%). Ze hadden zowel in 2004 als in 2005 significant vaker geen betaalde baan dan de blijvers (in 2005 stoppers wet 23,1%; blijvers 10%).

Bij de *blijvers met ongewijzigd gebruik of gewijzigd gebruik vanwege andere redenen* zijn de minste wijzigingen in werksituatie te zien. Binnen deze groep is vergeleken met de totale steekproef het grootste percentage respondenten werkzaam in loondienst en het kleinste percentage zonder betaald werk.

Bij de *blijvers met afname gebruik vanwege de wet* is in 2005 het percentage zelfstandig ondernemers gegroeid naar 9,3%. Het grootste deel van deze groep had en heeft een baan in loondienst (2004: 90% en 2005: 87,9%)

De *blijvers met toename van gebruik van formele kinderopvang* hadden in december 2004 vaker dan de totale steekproef geen betaald werk (33%).

Ook de *tijdelijke stoppers* hebben in december 2004 significant minder vaak een betaalde baan dan de totale steekproef. Bij hen is in 2005 een toename van mensen met betaald werk te constateren. In 2005 had 29,3% van hen geen betaald werk.

Tabel 7: Werkzaamheid 2004 en 2005 naar gebruiksverandering kinderopvang

N=1320		Werkzaamheid**					
		Zelfstandig ondernemer 2004	Zelfstandig ondernemer 2005	Werkzaam in loondienst 2004	Werkzaam in loondienst 2005	Geen betaalde baan/anders* 2004	Geen betaalde baan/anders* 2005
113	Stoppers andere redenen	8,8%	5,6%	75,9%	64,6%	25,0%	46,7%
79	Stoppers wet	3,9%	3,7%	80,7%	83,0%	20,7%	23,1%
990	Blijvers, met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	5,4%	5,5%	90,2%	89,0%	9,3%	10,0%
99	Blijvers met afname gebruik vanwege wet	5,7%	9,3%	90,0%	87,9%	9,5%	11,7%
18	Blijvers met toename gebruik vanwege wet	4,4%	9,6%	76,1%	81,5%	33,0%	25,1%
21	Tijdelijke stopper - weer gebruiker	5,1%	5,1%	63,2%	65,7%	41,8%	29,3%
Totaal		5,6%	5,7%	88,1%	86,0%	11,8%	14,5%

* Anders, dwz. inclusief studierend, deelnemend aan reïntegratie traject, arbeidsongeschikt, onbetaald werk

** Meerdere werkzaamheden mogelijk

Aantal te overbruggen uren

Ook het aantal uren dat men vanwege werk en/of studie moet overbruggen als huishouden om de kinderen op te vangen is in beeld gebracht. Immers dit aantal uren is een maatstaf voor de behoefte aan kinderopvang. Op de vraag of hier op enig moment in 2005 wijziging in is gekomen geeft 32,2% aan dat dit

het geval is; bij 18,2% is het aantal uren dat men moet overbruggen afgenomen bij 14,1% is het aantal uren toegenomen (tabel 8).

Bij de gehuwden en samenwonenden is ook gevraagd naar het aantal te overbruggen uren. Gemiddeld is het aantal te overbruggen uren in 2005 afgenomen met 0,8 uur tot 18,4 uur per week (tabel 9).

Ook hier zijn de verschillende gebruikersgroepen nader geanalyseerd:

De *stoppers vanwege andere redenen* meldden in december 2004 een gemiddeld aantal te overbruggen uren van 20,9 uur per week. Deze groep heeft in 2005 het aantal te overbruggen uren met een derde teruggebracht namelijk met 7,5 uur per week naar gemiddeld 13,4 uur in 2005.

De *stoppers vanwege de wet* hadden in 2004 al minder uren te overbruggen dan gemiddeld, namelijk 15,8 uur per week. Het aantal uren dat men moet overbruggen is in 2005 met 4,1 uur teruggebracht tot 11,7 uur per week.

De daling in het aantal te overbruggen uren is bij beide groepen stoppers significant groter dan bij de andere groepen.

Bij de *blijvers met ongewijzigd gebruik of wijzigingen andere redenen* is het aantal te overbruggen uren per week constant gebleven.

De *blijvers met toename gebruik vanwege de wet* en de *blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen vanwege andere redenen* moeten ruim 19 uren overbruggen, dat is meer dan de andere groepen. De beide groepen *stoppers* hoeven in 2005 het minste aantal uren te overbruggen.

De *blijvers met afname van gebruik vanwege de wet* en de *tijdelijke stoppers* hebben het aantal te overbruggen uren teruggebracht met ongeveer 4,2 uur per week.

Tabel 8: Wijziging aantal te overbruggen uren

		AANTAL TE OVERBRUGGEN UREN			Totaal
N=1320		Toegenomen	Afgenomen	Gelijk gebleven	
		186	239	893	1320
113	Stoppers andere redenen	14,9%	43,9%	41,2%	100,0%
79	Stoppers wet	6,3%	46,8%	46,8%	100,0%
990	Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	14,0%	11,8%	74,2%	100,0%
99	Blijvers met afname gebruik vanwege wet	13,1%	32,3%	54,5%	100,0%
18	Blijvers met toename gebruik vanwege wet	55,6%	11,1%	33,3%	100,0%
21	Tijdelijke stopper - weer gebruiker	14,3%	14,3%	71,4%	100,0%
Totaal		14,1%	18,2%	67,6%	100,0%

Tabel 9: Aantal te overbruggen uren in uren (2004 en 2005)

Basis: alleen gehuwden /samenwonenden 2004 N=1129	Aantal te overbruggen uren 2004	Aantal te overbruggen uren 2005
Stoppers andere redenen	20,9	13,4
Stoppers wet	15,8	11,7
Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	19,1	19,2
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	21,8	17,5
Blijvers met toename gebruik vanwege wet	18,7	19,1
Tijdelijke stopper - weer gebruiker	19,5	14,9
Totaal (gemiddeld)	19,2	18,4

Redenen voor wijziging in het aantal te overbruggen uren.

Op de vraag naar de redenen voor wijziging van het aantal te overbruggen uren geeft men meestal redenen op die geen directe relatie hebben met de Wet kinderopvang (zie tabel 10). Wijzigingen in uren studie of werk op eigen initiatief worden het meest genoemd (40,7%). Bij deze huishoudens gaat het iets vaker om een toename van het aantal te overbruggen uren dan een afname.

Reorganisaties worden door 10% genoemd en 2,5% noemt telewerken of thuiswerken als reden voor wijziging van het aantal te overbruggen uren.

De kosten van kinderopvang worden specifiek genoemd door 6,9% van de huishoudens, die het aantal te overbruggen uren hebben gewijzigd. Bij deze huishoudens gaat het veel vaker om een afname van het aantal te overbruggen uren dan een toename.

Tabel 10: Reden wijziging naar toe- en afname van aantal te overbruggen uren*

Basis: Huishoudens die het aantal te overbruggen uren hebben gewijzigd N= 426	Aantal te overbruggen uren		
	Toename	Afname	Totaal
	186	239	426
Verandering aantal uren werk\ studie op eigen verzoek	45,0%	37,3%	40,7%
Verandering uren werk\ studie door reorganisatie e.d.	8,2%	11,3%	10,0%
Verandering werkkring (door ontslag, afvloeiing bij oude werkgever)	3,6%	9,7%	7,0%
Verandering werkkring op eigen initiatief	9,0%	7,8%	8,3%
Toetreding op arbeidsmarkt (na studie, werkloosheid.)	7,0%	2,0%	4,2%
Telewerken, thuiswerken	0,9%	3,8%	2,5%
De kinderopvang werd zo duur dat ik meer/minder ben gaan werken	1,6%	11,0%	6,9%
Andere redenen wijziging te overbruggen uren	23,1%	31,4%	27,8%
Weet niet \ wil niet zeggen	1,7%	0,3%	0,8%
Totaal	100,1%	114,7%	108,1%

*meerdere antwoorden mogelijk

Belang van de kosten van formele kinderopvang voor de wijziging in aantal te overbruggen uren

Na bovenstaande vraag waarbij de respondenten meer alternatieven aan mochten geven voor de wijziging in het aantal te overbruggen uren, is aan de totale groep die wijzigingen heeft doorgevoerd in het aantal te overbruggen uren de vraag gesteld in hoeverre de kosten van de formele kinderopvang hierbij een rol hebben gespeeld. Meer dan de helft geeft aan dat de kosten geen of nauwelijks een rol speelden (57,9%; namelijk 1,2 en 3 uit tabel 11).

32,5% van de ondervraagden die deze vraag hebben beantwoord en die hun uren hebben gewijzigd of op andere uren/ tijdstippen zijn gaan werken, geven aan dat de kosten van de kinderopvang een belangrijke of doorslaggevende reden voor die wijziging zijn geweest (dit betreft de optelsom van de ondervraagden die antwoord 5, 6 of 7 hebben gegeven uit tabel 11).

Tabel 11: In hoeverre hebben de kosten van de formele kinderopvang een rol gespeeld bij deze wijziging?

		Aantal te overbruggen uren		Totaal
Basis: Huishoudens die het aantal te overbruggen uren hebben gewijzigd N=426		Toegenomen	Afgenomen	
1	Geen rol	40,6%	41,4%	41,0%
2		11,4%	11,5%	11,5%
3		6,3%	4,6%	5,4%
4		11,4%	8,0%	9,7%
5		12,6%	9,8%	11,2%
6		9,1%	10,9%	10,0%
7	Doorslaggevende rol	8,6%	13,8%	11,2%
Totaal		100,0%	100,0%	100,0%

Toename of afname van het aantal te overbruggen uren vanwege de kosten van kinderopvang
 Vervolgens is de groep voor wie de kosten een belangrijke of doorslaggevende rol spelen bij de wijziging van het aantal te overbruggen uren (antwoordcategorie 5-7 uit tabel 11) nader geanalyseerd. In totaal geven 117 ondervraagden (8,8% van de totale steekproef) aan dat het aantal uren dat men moet overbruggen gewijzigd is door de kosten van kinderopvang. Iets meer dan de helft van deze groep (54,7%) heeft het aantal te overbruggen uren verminderd, de overigen hebben het aantal te overbruggen uren vermeerderd. Omgerekend naar de totale steekproef betekent dit dat voor 4,8% van de gebruikers van formele kinderopvang in december 2004 de kosten van de formele kinderopvang een belangrijke rol hebben gespeeld bij de afname van het aantal vanwege werk of studie te overbruggen uren. Voor 4,0% van de totale groep gebruikers waren de kosten kinderopvang juist een reden om de overlap te vergroten.

Tabel 12: Huishoudens die het aantal te overbruggen uren hebben gewijzigd vanwege de kosten van de kinderopvang

	Aantal	%
Toegenomen	53	45,3%
Afgenomen	64	54,7%
Totaal	117	100,0%

Arbeidsparticipatie

Nu houdt veranderen van het aantal te overbruggen uren niet automatisch in dat men ook het aantal werkuren heeft gewijzigd. Immers men kan (zelf of de partner) op andere tijdstippen/ dagen zijn gaan werken of zijn gaan tele-werken. Op deze wijze kan het aantal te overbruggen uren gewijzigd worden zonder een wijziging in het aantal uren werken.

In tabel 10 zagen we dat 6,9% van de ondervraagden, die het aantal te overbruggen uren gewijzigd hadden, expliciet aangeven dat men meer of minder is gaan werken vanwege de kosten voor de kinderopvang. Dit komt overeen met 30 ondervraagden dan wel 2,3 % van de totale steekproef. Bij hen is derhalve een aantoonbaar arbeidsparticipatieeffect opgetreden.

Van deze 30 ondervraagden die expliciet de kosten van kinderopvang noemen gaven drie ondervraagden aan meer te zijn gaan werken en 27 ondervraagden dat men minder is gaan werken. Van deze laatste groep hebben 23 ondervraagden het gebruik van formele kinderopvang tevens beëindigd of verminderd. Vier ondervraagden hebben het gebruik van formele kinderopvang niet wezenlijk gewijzigd, althans bij een eventuele wijziging niet de Wet kinderopvang als reden genoemd.

Tabel 13: Arbeidsparticipatie effecten in absolute aantallen

		Geeft aan meer te zijn gaan werken (tabel 10)	Geeft aan minder te zijn gaan werken (tabel 10)
N=			
79	Stoppers wet		8
990	Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	1	4
99	Blijvers met afname gebruik vanwege wet		15
18	Blijvers met toename gebruik vanwege wet	2	
	Totaal	3	27

Werk, studie en reïntegratie

Het aantal uren per huishouden dat aan werk wordt besteed is zeer licht gedaald: er is sprake van een afname met 1,1 uur naar 55,1 uur per week (zie tabel 14). Die afname geldt zowel voor de totale groep blijvers als voor de totale groep stoppers.

De *stoppers vanwege andere redenen* werken significant minder uren per week dan de gemiddelde gebruikers van formele kinderopvang in december 2004. Bij hen is het aantal uren werk per week gedaald met gemiddeld 2,2 uur naar 47,1 uur per week.

Tabel 14: Uren per week per huishouden besteed aan werk in 2004 en 2005

		Werkuren huishouden 2004	Werkuren huishouden 2005
Stoppers andere redenen	Gemiddelde	49,3	47,1
	N	96	94
Stoppers wet	Gemiddelde	52,6	52,4
Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	N	77	76
	Gemiddelde	57,3	56,1
	N	953	952
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	Gemiddelde	57,6	57,5
	N	98	96
Blijvers met toename gebruik vanwege wet	Gemiddelde	51,5	50,5
	N	16	16
Tijdelijke stopper - weer gebruiker	Gemiddelde	51,4	50,5
	N	20	20
Totaal	Gemiddelde	56,2	55,1
	N	1259	1256

Samenvatting effecten op werk en arbeidsparticipatie.

Het gemiddelde aantal uren dat per huishouden besteed wordt aan betaald werk is met 1,1 uur afgenomen; dit is een afname van 1,9% ten opzichte van het aantal uren dat men in december 2004 werkte (tabel 14). Het percentage ondervraagden dat geen betaald werk heeft is gestegen van 11,8% in 2004 naar 14,5% in 2005. Deze stijging met 2,7% komt grotendeels (voor 70% c.q 1,9% van het totaal) op het conto van de groep ondervraagden die gestopt is met de kinderopvang, maar dat om andere redenen dan de wet heeft gedaan (tabel 7).

Expliciet geeft 2,0% van de ondervraagden aan dat men vanwege de kosten van de wet minder is gaan werken; 0,2% is juist meer gaan werken om die reden (tabel 13). De blijvers met afname van gebruik vanwege de wet en de stoppers vanwege de wet zijn niet vaker werkloos geworden dan de andere gebruikers van formele kinderopvang (tabel 7). Ook hebben ze het aantal uren werk niet sterker verminderd dan de andere gebruikers van formele kinderopvang (tabel 14).

3.4 Gevolgen veranderingen in gebruik van formele kinderopvang voor de inzet van informele opvang

Gebruik informele opvang

Als het gebruik van formele kinderopvang wordt verminderd kan naast het verminderen van het aantal te overbruggen uren ook het inzetten van een oppas een oplossing zijn.

In december 2004 maakten de stoppers en de blijvers met afname van gebruik van formele kinderopvang al significant vaker gebruik van informele kinderopvang dan de overige blijvers. Het gebruik van betaalde oppas was in december 2004 het grootst bij de stoppers vanwege andere redenen en bij de blijvers met afname van gebruik vanwege de wet.

Tabel 15: Gebruik informele opvang in december 2004 naar gebruikersgroepen 2005

N=1325 meting eind 2004 (excl. non respons latere metingen)		Gebruikt geen informele opvang	Gebruikt ook informele opvang	Waarvan onbetaalde oppas *	Waarvan betaalde oppas*
	N=	786	540	469	172
Stoppers andere redenen	101	46%	54%	44%	22%
Stoppers wet	73	53%	47%	44%	14%
Blijvers (niet afname door wet)**	1055	62%	38%	34%	11%
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	97	54%	46%	40%	20%
Totaal	1325	59%	41%	35%	13%

*per gebruiker van informele kinderopvang kan zowel van betaalde als onbetaalde oppas gebruik gemaakt worden

** De groepen ongewijzigd gebruik, toename door wet en tijdelijke stoppers zijn hier samen genomen.

Wijziging in gebruik van informele opvang bij de stoppers

In de metingen van 2005 is aan de stoppers gevraagd of men nu meer van andere vormen van opvang gebruik maakte dan in december 2004. Bijna een vijfde van de stoppers (19,8%) geeft aan in 2005 vaker van andere vormen van opvang gebruik te maken dan in december 2004. Er is geen verschil tussen de stoppers vanwege de wet en de andere stoppers.

Tabel 16: Maakt u in 2005 meer gebruik van andere vormen van opvang (bv. oppas of peuterspeelzaal)?

Basis: stoppers (n=192)		STOPPERS		Totaal
		Stoppers andere redenen	Stoppers wet	
Ja		18,6%	21,5%	19,8%
Nee		81,4%	78,5%	80,2%
Totaal		100,0%	100,0%	100,0%

Gebruik betaalde oppas

In totaal is het gebruik van de betaalde oppas door de gebruikers van formele kinderopvang in december 2004 toegenomen van 13% in december 2004 naar 16% in 2005 (zie tabel 17).

Bij de *stoppers vanwege andere redenen* is het gebruik van betaalde oppas in 2005 even groot als in 2004, namelijk 22%. Bij *stoppers vanwege de Wet kinderopvang* zien we significant de grootste toename van betaalde oppas: van 14% in 2004 naar 23% in 2005. Bij de *blijvers met afname van gebruik van formele kinderopvang* is het gebruik van betaalde oppas met 3% toegenomen tot 22%. Ook bij de overige blijvers is een geringe toename van het gebruik van betaalde oppas waar te nemen: van 11% naar 14%.

Tabel 17: Gebruik betaalde oppas 2004 en 2005 door gebruikers formele kinderopvang december 2004

	Situatie 2004	Situatie 2005						
	Be- taalde oppas in 2004	Betaalde oppas 2004 en 2005	Gestart met betaalde oppas	Sub- totaal betaalde oppas 2005	Geen betaalde oppas 2004 en 2005	Gestopt met betaalde oppas	Gestart en weer gestopt met betaalde oppas	Sub- totaal geen betaalde oppas 2005
N=1320								
Stoppers andere redenen	22%	9%	13%	22%	63%	13%	2%	78%
Stoppers wet	14%	5%	18%	23%	66%	8%	3%	77%
Blijvers (niet afname door wet)*	11%	6%	8%	14%	77%	5%	3%	86%
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	20%	11%	11%	23%	66%	9%	2%	77%
Totaal	13%	7%	9%	16%	75%	6%	3%	84%

* De groepen ongewijzigd gebruik, toename door wet en tijdelijke stoppers zijn hier samen genomen.

Samenvatting inzet informele kinderopvang

Het gebruik van informele kinderopvang naast de formele kinderopvang was in 2004 het laagst bij de blijvers met ongewijzigd gebruik of wijzigingen vanwege andere redenen.

21,5% van de stoppers vanwege de wet geven aan in 2005 meer betaalde informele kinderopvang te zijn gaan gebruiken. Ze hebben inderdaad het gebruik van betaalde oppas sterk verhoogd. In 2004 maakte 14% van deze groep gebruik van betaalde oppas, in 2005 is dit toegenomen naar 23%.

3.5 Stoppers en blijvers naar aantal kinderen, soort kindplaats en belastbaar inkomen.

In deze paragraaf worden de stoppers en blijvers nader onder de loep genomen naar aantal kinderen per huishouden, inkomen en het soort kindplaats dat men in 2004 gebruikte.

Aantal kinderen per huishouden.

Gemiddeld zijn er 1,7 kinderen per huishouden (zie tabel 18). De huishoudens van stoppers zijn gemiddeld gezien significant groter dan de huishoudens van de blijvers.

Tabel 18: Aantal kinderen in huishouden

	Gemiddeld aantal kinderen in het huishouden
N=1320	
Stoppers andere redenen	1,8
Stoppers wet	1,9
Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	1,6
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	1,7
Blijvers met toename vanwege de wet	1,8
Totaal	1,7

Verschillen naar soort kindplaats

Er zijn weinig of geen verschillen naar het soort kindplaats. Stoppers en mindergebruikers door de wet komen bij alle soorten kindplaatsen ongeveer evenveel voor. De enige opmerkelijke uitkomst is, dat bij de KOA-plaatsen relatief veel stoppers vanwege andere redenen zijn.

Tabel 19: Kindplaatsen in 2004 en gebruik 2005

N=2023	Bedrijfs- plaats	Subsidie- plaats	KOA plaats	Particuliere plaats	anders/ weet niet	Totaal
non -respons	3%	7%	2%	4%	11%	4%
Stoppers andere redenen	5%	5%	15%	7%	22%	7%
Stoppers wet	5%	4%	5%	4%	9%	5%
Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	77%	74%	74%	76%	38%	74%
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	8%	7%	4%	8%	5%	8%
Blijvers met toename gebruik vanwege wet		1%		1%	4%	1%
Tijdelijke stopper - weer gebruiker		2%		2%	9%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Verschillen naar belastbaar inkomen

Stoppers vanwege andere redenen komen significant vaker voor in de inkomensgroepen tot € 29.750,-
Stoppers vanwege de wet zijn significant vaker te vinden bij de middeninkomens (€ 29.750 tot € 56.500).
Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen komen significant vaker voor in de inkomensgroepen boven de € 56.500,-.
Blijvers met afname van het gebruik vanwege de wet zijn in de inkomensgroep boven € 89.250 oververtegenwoordigd.
Blijvers met toename van het gebruik vanwege de wet zijn significant vaker te vinden in de laagste inkomensgroepen. Voor de helft bestaat deze groep uit de twee laagste inkomensgroepen (tot € 29.750,-).

Tabel 20: Gebruik in 2005 naar inkomen eind 2004

N =1320		BELASTBAAR GEZINSINKOMEN 2004							
		Totaal	tot € 13.195	€13.195 - €29.750	€29.750 - €45.000	€45.000 - €56.500	€56.500 - €89.250	Meer dan €89.250	Wil niet zeggen
113	Stoppers andere redenen	13,2%	23,7%	32,5%	13,2%	9,6%	3,5%	4,4%	100,0%
79	Stoppers wet	2,5%	12,7%	35,4%	26,6%	15,2%	1,3%	6,3%	100,0%
990	Blijvers	4,4%	12,5%	29,4%	20,8%	22,4%	6,5%	3,8%	100,0%
99	Blijvers met afname gebruik vanwege wet	6,0%	6,0%	37,0%	19,0%	20,0%	11,0%	1,0%	100,0%
18	Blijvers met toename gebruik vanwege wet	23,5%	23,5%	11,8%	23,5%	11,8%	5,9%		100,0%
21	Tijdelijke stopper - weer gebruiker	4,5%	31,8%	31,8%	18,2%	13,6%			100,0%
Totaal		5,5%	13,5%	30,4%	20,4%	20,4%	6,1%	3,7%	100,0%

Samenvatting verschillen naar soort kindplaats en belastbaar inkomen

Er zijn geen significante verschillen tussen gebruikers van formele kinderopvang gevonden naar het soort kindplaats dat men in 2004 had voor wat betreft wijzigingen in het gebruik van de formele kinderopvang.

Wel zijn er enkele verschillen tussen de huishoudens naar belastbaar inkomen voor wat betreft de wijzigingen in het gebruik van formele kinderopvang: bij de lagere inkomens vinden we relatief veel blijvers met toename vanwege de wet, bij de middeninkomens relatief veel stoppers vanwege de wet, bij de hogere inkomens relatief veel blijvers met ongewijzigd gebruik van formele kinderopvang. In de allerhoogste inkomensgroep zitten relatief veel blijvers met afname van het aantal uren formele kinderopvang vanwege de wet.

De huishoudens van stoppers zijn gemiddeld gezien significant groter dan de huishoudens van de blijvers.

4. STOPPERS EN BLIJVERS NADER BESCHOUWD

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de stoppers in 2005. Hoe keek men tegen de kwaliteit aan en wat verwachtte men van de invoering van de Wet kinderopvang met betrekking tot de kwaliteit en de kosten, hoeveel gebruik maakte men van de kinderopvang in december 2004 en wat betaalde men toen.

Beoordeling van de kwaliteit van de kinderopvang

De rapportcijfers voor de kinderopvang liggen vrij hoog, ook bij de stoppers.

De stoppers vanwege de wet waren in 2004 op een brede range aan criteria in vergelijking met de blijvers wel minder goed te spreken over de kwaliteit van de kinderopvang. Vooral bij het kinderdagverblijf

De prijs - kwaliteitsverhouding van kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang kregen van hen in 2004 een significant lager cijfer dan de blijvers in 2005 destijds oordeelden. Met betrekking tot de gastouderopvang gaven de stoppers vanwege de wet het pedagogisch klimaat en handelingen ook een significant lager cijfer dan de blijvers.

Stoppers om andere redenen wijken niet af van de blijvers.

Tabel 21: Beoordeling van kwaliteitsaspecten door stoppers en blijvers

N=1325 meting eind 2004 (excl. non respons latere metingen)	Gebruiksgroepen 2005		
	Stoppers andere redenen	Stoppers wet	Blijvers (totaal)
KINDERDAGVERBLIJF			
Beoordeling van opvang: peildatum begin december 2004			
KDV: Openingstijden en flexibiliteit	7,8	7,2	7,8
KDV: Accommodatie en voorzieningen	8,1	7,9	7,9
KDV: Verzorging	7,9	7,6	7,9
KDV: Pedagogisch beleid	7,8	7,5	7,7
KDV: Pedagogisch klimaat en handelingen	7,7	7,3	7,6
KDV: Team van leidsters	7,8	7,6	7,8
KDV: Houding van en contact met de leidsters	7,8	7,6	8,0
KDV: Welbevinden van het kind	8,2	7,9	8,3
KDV: de verhouding prijs \kwaliteit	7,2	6,5	7,0
KDV: Het totaal	7,7	7,2	7,7
BUITENSCHOOLSE OPVANG			
BSO: Openingstijden en flexibiliteit	7,3	7,2	7,7

N=1325 meting eind 2004 (excl. non respons latere metingen)	Gebruiksgroepen 2005		
	Stoppers andere redenen	Stoppers wet	Blijvers (totaal)
Beoordeling van opvang: peildatum begin december 2004			
BSO: Accommodatie en voorzieningen	7,5	7,5	7,6
BSO: Verzorging	7,6	7,4	7,5
BSO: Pedagogisch beleid	7,3	7,1	7,4
BSO: Pedagogisch klimaat en handelingen	7,4	7,2	7,3
BSO: Team van leidsters	7,3	7,4	7,5
BSO: Houding van en contact met de leidsters	7,5	7,5	7,7
BSO: Welbevinden van het kind	7,7	7,5	7,7
BSO: de verhouding prijs \kwaliteit	6,9	5,9	6,9
BSO: Het totaal	7,4	7,1	7,4
GASTOUDEROPVANG			
GOB: Openingstijden en flexibiliteit	7,5	8,3	8,4
GOB: Accommodatie en voorzieningen	8,0	7,5	7,5
GOB: Verzorging	8,0	7,5	8,0
GOB: Pedagogisch klimaat en handelingen	7,5	6,4	7,5
GOB: Houding van en contact met de gastouder	8,3	7,7	8,0
GOB: Welbevinden van het kind	8,3	7,9	8,2
GOB: de verhouding prijs \kwaliteit	7,4	7,0	7,4
GOB: Het totaal	7,5	7,5	7,8

Vet/cursief: significant lagere beoordeling dan blijvers

Verwachtingen ten aanzien van de kostenontwikkeling en ontwikkeling van kwaliteit

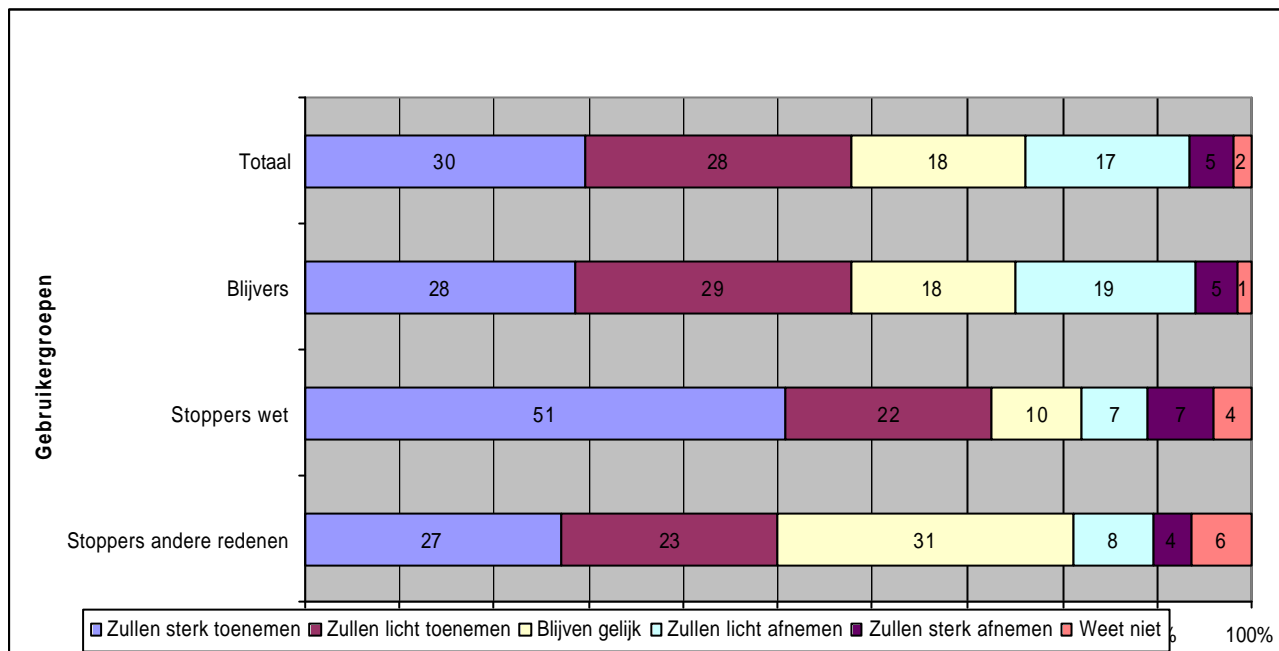
Bij de nulmeting in december 2004 is gevraagd naar de verwachting die men had over de gevolgen van de Wet kinderopvang voor de kosten en de kwaliteit van de kinderopvang.

Bij de meting bijna een jaar later is het goed om te kijken hoe de gebruikersgroepen zoals we die nu kunnen definiëren destijds de gevolgen schatten.

Over de in december 2004 verwachte gevolgen voor de kwaliteit van de kinderopvang komen we geen verschillen tegen tussen stoppers en blijvers.

Stoppers vanwege de wet verwachtten in december 2004 significant vaker dan blijvers een sterke toename van de kosten door de nieuwe wet (stoppers vanwege de wet: 73%; totale groep blijvers: 57%).

Grafiek 1: Verwachting kostenontwikkeling door Wet kinderopvang (december 2004)

De nieuwe wet met de door hen verwachte hogere extra kosten heeft in de groep stoppers van wege de wet de balans van deze prijs-kwaliteitverhouding kennelijk doen omslaan naar stoppen met het gebruik van formele kinderopvang.

Gebruik van formele kinderopvang in december 2004

Stoppers maakten in 2004 significant minder vaak gebruik van het kinderdagverblijf dan de ondervraagden die in 2005 gebruik zijn blijven maken.

Tabel 22: Gebruik formele kinderopvang december 2004*

N=1325 meting eind 2004 (excl. non respons latere metingen)	Stoppers andere redenen	Stoppers wet	Blijvers (totaal)
Gebruik KDV	49,0%	48,4%	64,2%
Gebruik BSO	45,5%	47,0%	41,6%
Gebruik GOB	13,9%	16,0%	10,5%
Totaal	108,4%	111,4%	116,3%

* Per respondent kan meer dan 1 vorm van opvang gebruikt worden

Intensiteit van gebruik van formele en informele kinderopvang

De mate van het gebruik van formele kinderopvang lag in 2004 bij beide groepen stoppers significant lager dan bij degenen die in 2005 gebruik zijn blijven maken van de formele kinderopvang.

Stoppers vanwege andere redenen: gemiddeld 69,9 uur per huishouden per maand.

Stoppers vanwege de wet: gemiddeld 64 uur formele kinderopvang per maand,

Blijvers (totaal) gebruikten in december 2004 gemiddeld 91,5 uur formele kinderopvang per maand.

De stoppers maakten in december 2004 al significant meer gebruik van informele kinderopvang dan blijvers.

Stoppers vanwege andere redenen: gemiddeld 20,7 uur per maand.

Stoppers vanwege de wet: gemiddeld 16,4 uur informele kinderopvang per maand

Blijvers (totaal): gemiddeld 13,9 uur per maand.

Dat geeft aan dat voor de stoppers de informele kinderopvang als alternatief kennelijk al beschikbaar was.

Tabel 23: Intensiteit gebruik kinderopvang in 2004

N=1325 meting eind 2004 (excl. non respons latere metingen)		Uren KDV op maand- basis	Uren BSO op maand- basis	Uren GOB op maand- basis	Totaal aantal uren formele opvang in huishouden	Totaal aantal uren informele opvang in huishouden	Totaal aantal uren formele en informele opvang in huishouden
Stoppers andere redenen	gemiddeld	82,2	47,1	46,7	69,9	20,7	85,6
	N	46	34	15	86	86	97
Stoppers wet	gemiddeld	61,5	50,1	67,2	64,0	16,4	79,8
	N	33	34	9	68	68	73
Blijvers (totaal)	gemiddeld	96,3	53,3	68,2	91,5	13,9	104,7
	N	734	469	111	1130	1130	1146
Totaal	gemiddeld	94,1	52,7	65,8	88,6	14,5	101,9
	N	813	536	135	1283	1283	1315

Totale uitstroom in percentage van het aantal uren formele kinderopvang in december 2004.

In deze paragraaf wordt de uitstroom van het aantal uren formele kinderopvang geanalyseerd. Hiertoe wordt op basis van de gegevens uit tabel 23 het gemiddelde gebruik in december 2004 vermenigvuldigd met het aantal respondenten in de verschillende categorieën (zie tabel 24)).

Om de uitstroom in beeld te brengen is voor 2005 het gemiddelde aantal uren gebruik formele kinderopvang per groep eveneens vermenigvuldigd met het aantal gebruikers in de betreffende gebruikersgroep. De blijvers gebruikten in 2005 gemiddeld 93,3 uren formele kinderopvang per maand (zie tabel 43); hierin zijn zowel de blijvers met toename, met afname van gebruik als die met een ongewijzigd gebruik opgenomen.

De totale afname van uren in de periode december 2004 tot september 2005 is 8329 uur over de totale groep gebruikers formele kinderopvang van december 2004, dit is 7,3% van het totale volume gebruik formele kinderopvang in december 2004. Er zijn geen gegevens bekend over het volume van de instroom in 2005. Een vergelijking op deze basis kan dus niet worden gemaakt.

Tabel 24: Wijzigingen in volume gebruik kinderopvang in 2004–2005 bij gebruikers december 2004

N=1380 meting eind 2004		Totaal aantal uren formele opvang per huishouden december 2004	
Stoppers andere redenen	<i>gemiddeld</i>	69,9	
	N	86	
Stoppers wet	<i>gemiddeld</i>	64,0	
	N	68	
Blijvers (totaal)	<i>gemiddeld</i>	91,5	
	N	1130	
Totaal	<i>gemiddeld</i>	88,6	
	N	1283	

N=1380	Totaal aantal uren formele opvang per gebruikersgroep	Totaal aantal uren
	december 2004	september 2005*
Stoppers ander redenen	6.011 uren	0 uren
N=86		
Stoppers wet	4.352 uren	0 uren
N=68		
Blijvers	103.395 uren	105.429 uren
N=1130		
Totaal	113.758 uren	105.429 uren
N=1283		

*gemiddeld aantal uren formele opvang blijvers op basis van tabel 43.

Eigen bijdrage per uur formele kinderopvang in december 2004

Als de stoppers en blijvers worden vergeleken naar de hoogte van de ouderbijdrage voor kinderopvang per uur, dan blijkt dat over de hele linie de gemiddelde eigen bijdrage in december 2004 bij de *stoppers* vanwege de wet €0,17 (voor KDV) tot €0,38 (bij BSO) per uur lager is dan bij de blijvers (zie tabel 25). Deze verschillen zijn deels verklaarbaar door de eerder (zie tabel 20) geconstateerde beperkte verschillen naar inkomen tussen de stoppers en de blijvers.

Tabel 25: Gemiddelde eigen bijdrage per uur formele kinderopvang exclusief GOB in 2004 (in Euro's) naar gebruikersgroepen 2005*

N=1325 meting eind 2004 (excl. non respons latere metingen)		Eigen bijdrage KDV per uur**	Eigen bijdrage BSO per uur**	Eigen bijdrage formele kinderopvang per uur
Stoppers andere redenen	<i>Gemiddeld</i>	3,10	2,05	2,74
	N	43	24	73
Stoppers wet	<i>Gemiddeld</i>	2,77	2,56	2,67
	N	24	26	56
Blijvers met ongewijzigd gebruik of wijzingen andere redenen	<i>Gemiddeld</i>	2,94	2,94	2,98
	N	582	335	988
Blijvers met afname vanwege wet	<i>Gemiddeld</i>	2,69	3,14	3,24
	N	31	41	76
Totaal	<i>Gemiddeld</i>	2,95	2,86	2,95
	N	649	386	1116

*Van de andere groepen blijvers zijn er te weinig waarnemingen

** Hier is geen onderscheid gemaakt naar eerste, tweede en volgende kinderen; als gevolg van de Wet kinderopvang is de ouderbijdrage voor tweede en volgende kinderen lager dan de ouderbijdrage voor het eerste kind.

Informele opvang.

Men betaalt de oppas gemiddeld (mediaan waarde) ongeveer €4,- per uur (ongeacht het aantal kinderen). Het maakt wel iets uit op hoeveel kinderen men moet oppassen; bij één kind ligt het gemiddelde op €3,62, bij twee op €3,81 en bij drie of meer kinderen betaalt men de oppas €4,46 (alle mediaanwaarden).

Tabel 26: Informele opvang - Kosten betaalde oppas per uur 2005

Informele opvang	N	Mediaan
Basis : gebruikt in 2005 betaalde oppas		
1	75	3,62
2	110	3,81
3	20	4,46
Totaal	205	4,00

Gemiddeld betalen de stoppers die in 2005 gebruik maken van een betaalde oppas voor deze oppas meer per uur dan men in december 2004 voor de formele kinderopvang per uur per kind betaalde. In de vergelijking van deze bedragen moet verdisconteerd worden dat de betaalde oppas op meer dan één kind tegelijk kan passen.

Voor gezinnen uit de hogere inkomensgroepen met meer dan één kind kan de betaalde oppas uit financiële overwegingen een aantrekkelijk alternatief zijn voor de formele kinderopvang.

Samenvattend:

De *stoppers vanwege de wet* waren in december 2004 minder tevreden over de kwaliteit van de kinderopvang vooral bij het kinderdagverblijf en over de prijs-kwaliteitverhouding. *Stoppers vanwege andere redenen* wijken niet af van de blijvers (tabel 21).

De *stoppers vanwege de wet* verwachtten in december 2004 significant vaker een sterke toename van de kosten door de nieuwe wet dan degenen die gebruik zijn blijven maken van de formele kinderopvang (grafiek 1).

De stoppers maakten in december 2004 minder gebruik van formele kinderopvang dan de blijvers (tabel 23):

- *stoppers vanwege andere redenen* gemiddeld 69,9 uur per maand
- de *stoppers vanwege de wet* gemiddeld 64 uur per maand;
- de *blijvers* gemiddeld 91,5 uur per maand.

De stoppers maakten in december 2004 meer gebruik van informele kinderopvang dan de blijvers (tabel 23):

- *stoppers vanwege andere redenen* 20,7 uur per maand;
- *stoppers vanwege de wet* gemiddeld 16,4 uur per maand;
- *blijvers* gemiddeld 13,9 uur per maand.

De gemiddelde eigen bijdrage voor formele kinderopvang was in december 2004 bij de *stoppers* lager dan bij de blijvers (zie tabel 25).

- *stoppers vanwege andere redenen* betalen gemiddeld € 2,74 per uur;
- *stoppers vanwege de wet* betalen gemiddeld € 2,67 per uur;
- *blijvers met ongewijzigde gebruik of wijzigingen andere redenen* betalen gemiddeld € 2,98 per uur;
- *blijvers met afname vanwege de wet* betalen gemiddeld € 3,24 per uur.

De *stoppers* hebben gemiddeld genomen grotere gezinnen dan de blijvers.

Leeswijzer hoofdstukken 5, 6 en 7

De hoofdstukken 5, 6 en 7 van dit rapport hebben uitsluitend betrekking op de gebruikers van kinderopvang die zowel in 2004 als in 2005 gebruik maakten van de formele kinderopvang (inclusief de tijdelijke stoppers). De hier vermelde cijfers geven niet per definitie de situatie weer van de totale groep gebruikers van formele kinderopvang in 2005, omdat de nieuwe instroom in 2005 niet in de steekproef van gebruikers formele kinderopvang eind 2004 zit. De cijfers geven wel een goed beeld van de ontwikkelingen in gebruik en kosten binnen de gebruikersgroepen uit december 2004.

We maken binnen de gebruikersgroepen het volgende onderscheid:

- *Blijvers met ongewijzigd gebruik of gewijzigd gebruik vanwege andere redenen dan de wet;*
- *Blijvers met afgenomen gebruik vanwege de wet;*
- *Blijvers met toegenomen gebruik vanwege de wet;*
- *Tijdelijke stoppers: ondervraagden die tussen december 2004 en maart 2005 de kinderopvang hebben beëindigd, maar in september wel weer gebruik maakten van formele kinderopvang;*

5. HET GEBRUIK VAN KINDEROPVANG

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen in het gebruik van formele en informele kinderopvang onder de loep genomen. Steeds wordt gekeken of er verschillen zijn tussen de verschillende groepen gebruikers. Allereerst wordt het begrip contractuur gedefinieerd, vervolgens wordt het gebruik van het kinderdagverblijf, de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang in beeld gebracht. Daarna wordt gekeken naar het gebruik van informele kinderopvang. Tot slot wordt het totale gebruik van kinderopvang in beeld gebracht.

5.1 Verschil tussen gebruiksuren en contracturen

In de nulmeting is gevraagd naar het gebruik van kinderopvang in dagdelen en in uren. Daar bleek een duidelijke discrepantie tussen te bestaan. Het aantal uren gebruik van kinderdagverblijf in december 2004 ligt lager dan op grond van het aantal dagdelen verwacht zou moeten worden uitgaande van de gemiddelde openingstijden voor het aangegeven aantal dagdelen. Dit levert een discrepantie op van twee uren met het aantal opgegeven uren van 18,5 per week. Mogelijk zijn de respondenten bij de beantwoording van de vraag naar het aantal contracturen in december 2004 toch uitgegaan van de werkelijke gebruikte uren en niet van de contracturen.

Omdat het onderscheid tussen contracturen en feitelijke gebruiksuren voor consumenten door de invoering van de wet duidelijker zou kunnen zijn, is bij de éénmeting bij KDV en BSO gevraagd naar zowel het aantal contracturen als ook naar het aantal feitelijke uren.

Bij eenderde van de ondervraagden week in maart 2005 het aantal feitelijke uren af van het aantal contracturen. In het grootste deel van de gevallen is het aantal feitelijke uren kleiner dan het aantal contracturen.

Tabel 27: Maakt u feitelijk minder of meer gebruik van de opvang dan het aantal contracturen dat u heeft afgesproken?

N=1178 (maart 2005) Basis: blijvers	
Ja, het aantal werkelijke uren wijkt af van het aantal contracturen	34,0%
Nee, het aantal contracturen is gelijk aan het aantal werkelijke uren	66,0%
Totaal	100,0%

Het verschil bedraagt gemiddeld (mediaan) 12,6 uur per week voor het kinderdagverblijf en 8,4 uur per maand voor de BSO bij de groep die aangeeft dat er verschillen tussen het aantal feitelijke en contracturen zijn.

Tabel 28: Verschil tussen van feitelijke en contracturen per maand (maart 2005)

N=400 basis blijvers met afwijkende uren		Afwijking KDV Maart 2005	Afwijking BSO Maart 2005
N		238	186
Gemiddelde		-15,13	-11,83
Minimum		-126	-298
Maximum		46	134
Kwartielen	25	-21,00	-16,80
	50 (mediaan)	-12,60	-8,40
	75	-4,20	-1,84

In de vergelijking van het aantal uren kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang gebruik is in deze rapportage zowel voor de cijfers van december 2004 als voor de cijfers van 2005 uitgegaan van de contracturen. De vraag naar het aantal contracturen is in beide metingen op precies dezelfde manier gesteld. In de analyses is zowel voor de resultaten in december 2004 als in 2005 uitgegaan van het aantal contracturen dat door de respondenten is ingevuld.

Ook voor de berekening van de gemiddelde ouderbijdragen per uur is uitgegaan van de contracturen. Indien sommige respondenten in 2004 hun feitelijke uren hebben opgegeven - en als deze lager liggen als het aantal contracturen - leidt dat bij hen tot een gemiddeld lichte overschatting van de gemiddelde ouderbijdrage per uur in 2004.

5.2 Gebruik van formele kinderopvang en wijzigingen daarin

Het gemiddelde aantal kinderen per huishouden dat gebruik maakt van formele kinderopvang is gelijk gebleven.

Tabel 29: Aantal kinderen in de formele opvang in 2004 en 2005

Basis: gebruikers 2005	totaal	totaal	1 kind	2 kinderen	3 kinderen	4 kinderen	gemiddeld
N=1128	N	%	%	%	%	%	
Gebruik KDV 2004	724	64,2%	51,1%	12,7%	0,4%		1,2
Gebruik KDV 2005	683	60,6%	47,5%	12,7%	0,4%		1,2
Gebruik BSO 2004	469	41,6%	26,2%	14,6%	0,9%	0,1%	1,4
Gebruik BSO 2005	509	45,1%	28,3%	15,7%	1,0%	0,1%	1,4
Gebruik GOB 2004	118	10,5%	6,1%	3,9%	0,5%		1,5
Gebruik GOB 2005	104	9,2%	4,7%	3,6%	0,9%		1,6

Veel van de blijvers hebben in de loop van het jaar 2005 wel het aantal uren dat men gebruik maakt van de formele opvang gewijzigd. Twintig procent heeft het aantal uren verminderd. 12,7% is meer uren gaan afnemen. 4,1% van de ondervraagden heeft bij het ene kind het aantal uren vermeerderd en bij het andere verminderd.

Redenen voor wijzigingen gebruik formele kinderopvang

De reden om het aantal uren gebruik van formele kinderopvang te veranderen heeft meestal te maken met gewijzigde persoonlijke omstandigheden of de leeftijd van het kind. Men kon meerdere redenen aangeven:

- 39% noemt wijzigingen in werk/studie of woonsituatie als reden voor wijziging van het aantal uren;
- 34% noemt wijzigingen in de gezinssituatie of de leeftijd van het kind als motief voor veranderingen.

Bijna een kwart (24%) noemt de kosten van de opvang als reden om het aantal uren opvang te wijzigen.

Meestal wordt met 'wijziging kosten' bedoeld dat de kinderopvang nu (veel) duurder is; maar bij één op de negen wordt juist bedoeld dat er een verlaging van de kosten heeft plaatsgevonden.

Tabel 30: Redenen wijziging gebruik uren formele kinderopvang per kind naar meer/minder gebruik van formele kinderopvang (meerdere antwoorden mogelijk)

Basis: heeft wijzigingen doorgevoerd (over alle kinderen)	Toename	Afname	Totaal kinderen
N=	243	349	592
Wijzigingen in de werk\ studie situatie	42%	34%	37%
Veranderde woonsituatie	4%	1%	2%
Veranderde gezinssituatie	15%	5%	9%
Leeftijd van het kind	15%	31%	25%
Andere wijzigingen in situatie kind (zoals langdurige ziekte)	2%	4%	3%
Wijziging in aanbod\ mogelijkheid voor opvang	16%	6%	10%
Kwaliteit van de opvang	2%	5%	4%
Kosten van de opvang*	7%	36%	24%
De moeite die ik moet doen om de verschillende bijdragen aan te vragen*	2%	7%	5%
Het feit dat ik nu zelf financieel aansprakelijk ben voor de volledige kosten*	1%	8%	5%
Anders, nl.	19%	15%	17%
Totaal	125%	152%	141%

* Redenen die als redenen als 'redenen vanwege de wet' zijn benoemd

5.3 Intensiteit van het gebruik van formele kinderopvang per opvangsoort

Het gaat in deze paragraaf om de wijzigingen in het aantal uren dat per huishouden en per kind van de verschillende opvangvormen gebruik gemaakt wordt.

Voor de vergelijking van de uren en kosten maken we in dit rapport gebruik van zowel de mediaanwaarden als het rekenkundig gemiddelde. De mediaan waarde is het punt waarop in een verdeling 50% een hogere waarde heeft en 50% een lagere waarde. De mediaan houdt geen rekening met uitschieters naar boven of beneden, zoals dat bij de berekening van het rekenkundig gemiddelde wel het geval is.

In principe gaan we bij de vergelijkingen uit van het rekenkundig gemiddelde. Alleen daar waar door sterke uitschieters een eenzijdig beeld zou ontstaan om alleen te kijken naar de verschillen in het rekenkundig gemiddelde betrekken we ook de ontwikkeling in de mediaanwaarden bij de bespreking.

1. Kinderdagverblijf

Het aantal uren in het kinderdagverblijf is niet wezenlijk veranderd vergeleken met de nulmeting. De mediaanwaarde ligt ongewijzigd op 83,3. Het rekenkundig gemiddelde is door uitschieters naar boven wel enigszins toegenomen.

Ook de verdeling naar het gemiddeld aantal uren gebruik bij 1 of 2 kinderen is niet of nauwelijks gewijzigd.

Tabel 31: Totaal gebruik van kinderdagverblijf per huishouden in contracturen per maand

Basis: gebruikers van KDV		Uren KDV 2004	Uren KDV 2005
N		718	680
Geen opgave		6	3
Gemiddelde		96	98,2
Minimum		8	4
Maximum		300	383
Percentiel	25	62,5	66,7
	50 (mediaan)	83,3	83,3
	75	125	125

Tabel 32: Totaal gebruik per maand van kinderdagverblijf naar aantal kinderen dat gebruik maakt*

		Uren KDV 2004	Uren KDV 2005
1	Gemiddelde	82,3	83,8
	N	571	532
2	Gemiddelde	150,2	146,7
	N	142	143
Totaal	Gemiddelde	95,96	98,18
	N	718	680

* gezinnen met meer dan twee gebruikende kinderen zijn uit de tabel gelaten wegens te weinig waarnemingen

2. Buitenschoolse opvang

Ruim tweederde van de gebruikers van de BSO (69,6%) maakt gebruik van opvang gedurende het gehele jaar, dit is vergeleken met 2004 iets afgenomen. Bijna een kwart (24,1%) maakt alleen gebruik van de BSO tijdens schoolweken. Ten opzichte van december 2004 is er in 2005 sprake van een lichte stijging voor zowel het aantal contracten voor opvang alleen tijdens vakanties als voor contracten alleen gedurende de schoolweken.

Tabel 33: Totaal gebruik van buitenschoolse opvang per huishouden tijdens vakantie - en schoolweken

Basis: gebruikers van BSO	2004	2005
N=	469	509
Opvang tijdens schoolweken	22,0%	24,1%
Opvang tijdens vakantie weken	4,8%	6,4%
Beide	73,2%	69,6%

In december 2004 maakte 12% van de gebruikers van buitenschoolse opvang gebruik van voorschoolse opvang, dat is in 2005 iets gestegen tot 14% . 91,5% maakt (ook) gebruik van de naschoolse opvang.

Tabel 34: Totaal gebruik van buitenschoolse opvang per huishouden van voorschoolse en naschoolse opvang*

Basis: gebruikers van BSO	2004	2005
N=	469	509
Voorschoolse opvang	12,2%	14,0%
Naschoolse opvang	92,5%	91,5%

* meerdere antwoorden mogelijk

Bij de uitsplitsing naar voorschoolse-naschoolse en vakantieopvang is gevraagd naar het aantal uren per week. Als men gebruik maakt van voorschoolse opvang is dat ongeveer vier uur per week in totaal (mediaan). De gemiddelden en mediaan waarden voor zowel voorschoolse als naschoolse opvang liggen hoger dan in 2004.

Tabel 35: Uren per week gebruik voor-, naschoolse en vakantieopvang per huishouden

		Uren voor- schoolse opvang 2004	Uren voor- schoolse 2005	Uren na- schoolse 2004	Uren na- schoolse 2005	Uren vakantie- opvang 2004	Uren vakantie- opvang 2005
N		57	71	434	464	332	376
Gemiddelde		3,2	4,7	8,1	10,2	28,4	28
Percentiel	25	2	2	4	6	18	18
	50 (mediaan)	3	4	7	9	24	21
	75	4	6	10	12	40	40

Het gemiddelde aantal contracturen buitenschoolse opvang per huishouden per maand (zie tabel 36) is toegenomen van 53,2 uren in 2004 naar 56,3 uren in 2005.

Tabel 36: Totaal gebruik van buitenschoolse opvang per huishouden in contracturen per maand

		Uren BSO 2004	Uren BSO 2005
N		457	503
Geen opgave		12	6
Gemiddelde		53,2	56,3
Minimum		3	2
Maximum		257	369
Percentiel	25	29,1	28,0
	50 (mediaan)	46,7	49,1
	75	73,1	73,3

De blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen maken per maand gemiddeld 5 uur meer gebruik van de buitenschoolse opvang dan in december 2004 (zie tabel 37). Dit gebruik is bij hen vooral toegenomen, omdat het aantal kinderen dat gebruik maakt van de BSO is gestegen, voornamelijk door de overgang van kinderdagverblijf naar buitenschoolse opvang.

Tabel 37: Totaal gebruik van buitenschoolse opvang per huishouden in contracturen per maand

		Uren BSO 2004	Uren BSO 2005
Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	Gemiddelde	52,5	57,6
	N	389	422
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	Gemiddelde	57,8	48,3
	N	56	61
Blijvers met toename gebruik vanwege wet	Gemiddelde	85,8	90,3
	N	6	9
Tijdelijke stopper - weer gebruiker	Gemiddelde	26,8	24,8
	N	6	12
Totaal	Gemiddelde	53,2	56,3
	N	457	503

Het gebruik van buitenschoolse opvang is zowel bij huishoudens met één, twee als met drie kinderen licht gestegen.

Tabel 38: Totaal gebruik per maand van buitenschoolse opvang naar aantal kinderen dat gebruik maakt*

			Uren BSO 2004	Uren BSO 2005
1	Gemiddelde		40,7	43,2
	N		287	314
2	Gemiddelde		72,6	75,0
	N		160	176
Totaal	Gemiddelde		53,2	56,3
	N		457	503

* gezinnen met meer dan twee gebruikende kinderen zijn uit de tabel gelaten wegens te weinig waarnemingen

3 Gastouderopvang

In tegenstelling tot de buitenschoolse opvang en het kinderdagverblijf is er in de gastouderopvang geen verschil tussen feitelijke uren en contracturen. Eén van de kenmerken van de gastouderopvang is immers de flexibiliteit, de opvang kan en kon per uur worden afgenomen. Meestal wordt vooraf een contract opgesteld met het geraamde aantal uren opvang en wordt maandelijks achteraf het feitelijke aantal uren berekend.

Voor de gastouderopvang is de situatie met de invoering van de Wet kinderopvang sterk gewijzigd. In 2004 betaalden de meeste gebruikers van gastouderopvang een bedrag per uur opvang voor de gastouder. Soms was dit een vast bedrag, soms was dit uurtarief inkomensafhankelijk. Daarnaast werd een bijdrage betaald voor de bemiddeling door het gastouderbureau. Deze bemiddelingskosten werden vaak betaald door de werkgever (bij bedrijfsplaatsen) of door de gemeentelijke overheid (bij subsidieplaatsen). Met de invoering van de Wet kinderopvang geldt ook voor de gastouderopvang een uurtarief, dat tot een maximum subsidiabel is. Ouders kregen veelal voor het eerst zelf te maken met betaling van de bemiddelingskosten. Deze kosten moeten door het gastouderbureau worden versleuteld over de uren dat het kind door de gastouder wordt opgevangen. Dit gebeurt in hoofdlijnen op twee manieren:

- a. Soms wordt naast de kosten voor de gastouder een apart maand (of jaar)bedrag berekend voor de bemiddelingskosten. Voor de vraagouders betekent dit, dat ze een minimaal aantal uren per jaar moeten afnemen om beneden de maximaal subsidiabele uurprijs te blijven (immers, de bemiddelingskosten moeten over de werkelijk gebruikte opvanguren worden doorberekend).
- b. Andere bureaus hanteren vaste uurprijzen conform het KDV of de BSO. Voor de gastouderbureaus betekent dit dat kleine contracten niet rendabel zijn.

Gastouderbureaus hebben in 2005 hun prijsbeleid aan de nieuwe situatie aangepast. Al met al heeft dit tot gevolg dat het voor alle partijen gunstiger is om grotere contracten aan te gaan.

Tegen deze achtergrond is de ontwikkeling tussen december 2004 en 2005 goed te verklaren. De wijzigingen zijn als volgt:

- binnen de groep huishoudens die van formele kinderopvang gebruik zijn blijven maken is het aantal gebruikers van gastouderopvang licht gedaald (zie tabel 29: 2004 10,5% 2005 9,2%);
- het gemiddelde aantal uren per huishouden dat gebruik maakt van gastouderopvang is vergeleken met december 2004 sterk gestegen; de mediaan ligt op ruim 83 uur per maand en dit was in december 2004 ruim 56 uur.

Tabel 39: Totaal gebruik van gastouderopvang per huishouden in uren per maand

		Uren GOB 2004	Uren GOB 2005
N		112	101
Geen opgave		6	3
Gemiddelde		68,3	91,5
Minimum		4	8
Maximum		225	408
Percentiel	25	33,3	43,9
	50 (mediaan)	56,4	83,3
	75	95,8	125,0

De stijging in het aantal uren doet zich voor bij zowel voor gebruik van de gastouderopvang voor 1 kind als bij 2 kinderen.

Tabel 40: Totaal gebruik per maand van gastouder opvang naar aantal kinderen dat gebruik maakt*

		Uren GOB 2004	Uren GOB 2005
1	Gemiddelde	52,3	68,9
	N	65	50
2	Gemiddelde	85,0	106,3
	N	41	40
Totaal	Gemiddelde	68,3	91,5
	N	112	101

* Gezinnen met meer dan twee gebruikende kinderen zijn uit de tabel gelaten wegens te weinig waarnemingen

4. Formele opvang totaal

Het totale gebruik van formele kinderopvang per huishouden is binnen de groep gebruikers niet gewijzigd in de periode december 2004 tot september 2005. Gemiddeld is het gebruik stabiel op een niveau van 83,3 uren per maand (mediaan).

Tabel 41: Totaal gebruik van formele opvang per huishouden in (contract-)uren per maand

		Totaal aantal uren formele opvang in huishouden december 2004	Totaal aantal uren formele opvang in huishouden 2005
N		1105	1118
Geen opgave		23	10
Gemiddelde		91,2	93,3
Minimum		3	2
Maximum		300	416
Percentiel	25	45,0	43,3
	50 (mediaan)	83,3	83,3
	75	125,0	125,0

Er is wel een verschil naar de omvang van het huishouden te constateren. Bij huishoudens met één kind is het aantal uren per maand ongeveer stabiel gebleven, huishoudens met meerdere kinderen maken gebruik van iets meer uren formele kinderopvang per maand.

Tabel 42: Totaal gebruik van formele opvang per huishouden in (contract-)uren per maand naar aantal kinderen*

		Totaal aantal uren formele opvang in huishouden 2004	Totaal aantal uren formele opvang in huishouden 2005
1	Gemiddelde	70,6	69,0
	N	614	611
2	Gemiddelde	114,2	116,7
	N	430	444
3	Gemiddelde	135,2	148,9
	N	45	54
Totaal	Gemiddelde	91,2	93,3
	N	1105	1118

* Gezinnen met meer dan drie gebruikende kinderen zijn uit de tabel gelaten wegens te weinig waarnemingen

Verschillen tussen de gebruikersgroepen

We constateren de volgende verschillen tussen de verschillende groepen blijvers:

- de *blijvers, met afname vanwege de wet* zijn gemiddeld 20,8 uur per maand minder formele kinderopvang gaan gebruiken, zij gebruikten in december 2004 ongeveer evenveel uren formele kinderopvang per maand als de blijvers met ongewijzigd gebruik of wijzigingen met andere redenen;
- de *blijvers met toename vanwege de wet* gebruikten in 2004 al veel uren formele opvang (101,1 uur per maand) en hebben daar nog eens 28,8 uur aan toegevoegd in 2005
- *tijdelijke stoppers* gebruikten in 2004 minder uren formele kinderopvang dan de totale blijversgroep (57 uur per maand), nadat ze in maart 2005 waren gestopt met formele kinderopvang hebben ze daarna op een lager niveau dan in 2004 het gebruik van de formele opvang weer hervat (gemiddeld 35,6 uur per maand);
- de groep *blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen vanwege andere redenen* gebruiken in 2005 gemiddeld 4,5 uur per maand meer formele kinderopvang dan in december 2004.

Tabel 43: Totaal gebruik per maand van formele opvang naar gebruikersgroepen*

Basis: gebruikers formele kinderopvang in 2005 excl. huishoudens met drie of meer kinderen		Totaal aantal uren formele opvang in huishouden 2004	Totaal aantal uren formele opvang in huishouden 2005
Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	Gemiddelde	91,3	95,8
	N	978	984
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	Gemiddelde	93,8	73,0
	N	95	97
Blijvers met toename gebruik vanwege wet	Gemiddelde	101,1	129,9
	N	18	18
Tijdelijke stopper - weer gebruiker	Gemiddelde	57,0	35,6
	N	14	19
Totaal	Gemiddelde	91,2	93,3
	N	1105	1118

* Gezinnen met meer dan drie gebruikende kinderen zijn uit de tabel gelaten wegens te weinig waarnemingen

5.4 Informele opvang inclusief peuterspeelzalen

1. Peuterspeelzaal

Het gebruik van een peuterspeelzaal is in de meeste gevallen twee dagdelen per week, 20 uur per maand. Dit is niet veranderd in de periode van december 2004 tot september 2005. Er zijn binnen de groep die in 2005 formele kinderopvang is blijven gebruiken minder gebruikers van de peuterspeelzaal (5,9% naar 4,5%).

Tabel 44: Totaal gebruik van peuterspeelzaal door gebruikers formele opvang in uren per maand

	Totaal aantal uren peuterspeelzaal 2004	Totaal aantal uren peuterspeelzaal 2005
N	67	51
Gemiddelde	19,1	21,1
Minimum	10	10
Maximum	60	40
Percentiel 25	11,2	20
50 (mediaan)	20	20
75	20	20

2. De oppas

Voor huishoudens die gebruik maken van formele kinderopvang is de oppas additioneel.

Het percentage ouders dat ook gebruik maakt van informele opvang is gegroeid van 39,5% in december 2004 naar 43% in 2005³. Deze stijging zit vooral in de onbetaalde oppas: daar is een toename van ruim 6%. In 2005 maakt 40,7% naast de formele kinderopvang gebruik van een onbetaalde oppas. Vooral van de betaalde oppas wordt naast de formele kinderopvang veel minder gebruik gemaakt (2005: 11%).

³ De in tabel 45 vermelde percentages voor de betaalde oppas wijken iets af van die uit tabel 17 omdat deze op een andere vraag zijn gebaseerd

Tabel 45: Gebruik van informele opvang doorgebruikers formele kinderopvang 2004/2005*

N=1128	2004	2005
Informeel onbetaald grootouders	28,9%	30,7%
Informeel onbetaald anderen	11,6%	10,9%
Subtotaal onbetaalde oppas	34,4%	40,7%
Informeel betaald grootouders	1,4%	1,2%
Informeel betaald anderen	8,9%	9,8%
Subtotaal betaalde oppas	10,3%	11,0%
Totaal: gebruikt informele opvang	39,5%	43,0%

* meerdere antwoorden mogelijk

Verschillen tussen de gebruikersgroepen

De verschillen tussen de groepen gebruikers zijn groot. Dit geeft tevens een verklaring voor het gebruik van formele opvang in de diverse groepen.

- De *blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen* hebben het gebruik van informele opvang vermeerderd met 3,9%. In 2005 maakt gemiddeld 41,4% gebruik van een oppas naast de formele kinderopvang.
- Van de *blijvers met toename gebruik vanwege de wet*: maakten in 2004 77,8% ook gebruik van informele opvang. Dit is in 2005 ongeveer gehalveerd (38,9%).
- Van de *tijdelijke stoppers* blijkt 85,7% in 2005 ook te beschikken over informele kinderopvang.

Tabel 46: Gebruik informele opvang door de blijvers in 2005

N=1128		Gebruikt informele opvang	
		2004	2005
990	Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	37,5%	41,4%
99	Blijvers met afname gebruik vanwege wet	46,5%	51,5%
18	Blijvers met toename gebruik vanwege wet	77,8%	38,9%
21	Tijdelijke stopper - weer gebruiker	61,9%	85,7%
Totaal		39,4%	43,0%

Betaalde of onbetaalde oppas

Het gemiddelde aantal uren dat per huishouden per maand van *betaalde oppas* gebruik gemaakt wordt is gedaald van 36,1 naar 32,8 uur per maand. De mediaan is verhoogd van 20 naar 24 uren per maand, dat betekent dat er meer huishoudens zijn met een groter aantal uren betaalde oppas per maand.

Het percentage huishoudens dat naast de formele kinderopvang gebruik maakt van een *onbetaalde* oppas is gestegen (zie tabel 45), maar vooral het beroep dat men maandelijks op de onbetaalde oppas doet is flink toegenomen: van 27,6 uur per maand naar 37,4 uur per maand (zie tabel 47). De mediaan is hier nog sterker gestegen, namelijk naar 32 uur per maand, dat betekent dat de helft van de huishoudens die een onbetaalde oppas hebben hier 32 uur of meer per maand gebruik van maken.

Ondanks het feit dat de informele opvang additioneel is, is voor de huishoudens die naast de informele kinderopvang gebruik maken van informele opvang vooral de onbetaalde oppas een substantieel deel van het opvangarrangement: gemiddeld wordt een dag per week gebruik gemaakt van de onbetaalde oppas.

Tabel 47: Gebruik informele opvang in uren per maand

		UREN ONBETAALD OPPAS 2004	UREN ONBETAALD OPPAS 2005	UREN BETAALD OPPAS 2004	UREN BETAALD OPPAS 2005	Totaal UREN OPPAS 2004	Totaal UREN OPPAS 2005
N		393	387	121	111	457	464
Gemiddelde		27,6	37,4	36,1	32,8	33,3	39,2
Minimum		4	4	4	4	4	4
Maximum		192	176	240	360	360	420
Per cen tel	25	8	16	8	8	8	16
	50 (mediaan)	16	32	20	24	20	32
	75	36	56	43	40	40	56

Het totale aantal uren dat men een betaalde of onbetaalde oppas heeft is bij de blijvers met ongewijzigd gebruik of wijzigingen andere redenen met 7 uur per maand toegenomen. Bij de blijvers met afname vanwege de wet is het totale gebruik van oppas met 10 uur toegenomen.

De stijging in het aantal uren oppas per maand doet zich in alle groepen blijvers voor met uitzondering van de *tijdelijke stoppers* bij wie het aantal uren oppas drastisch is verminderd: van 68,8 naar 27,7 uur per maand.

Tabel 48: Uren gebruik informele opvang per maand door de blijvers in 2005

			Totaal uren informele opvang 2004	Totaal uren informele opvang 2005
	Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	Gemiddelde	32,0	39,0
		N	386	394
	Blijvers met afname gebruik vanwege wet	Gemiddelde	31,5	41,5
		N	44	47
	Blijvers met toename gebruik vanwege de wet	Gemiddelde	42,7	Te weinig waarnemingen
		N	13	
	Tijdelijke stopper - weer gebruiker	Gemiddelde	68,8	27,7
		N	13	17
	Totaal	Gemiddelde	33,3	39,2
		N	457	464

3. Au-Pair

Binnen de respondenten in 2005 was één ondervraagde die een au-pair had, in december 2004 waren dit er nog drie. Dit lage aantal is verklaarbaar uit het feit dat het onderzoek zich richt op gebruikers van formele kinderopvang. Conclusie is dat deze groep zeer weinig gebruik maakt van au-pairs.

5.5 Totaal gebruik formele en informele opvang per huishouden

In totaal wordt door de blijvers in 2005 gemiddeld 110,6 uur per maand gebruik gemaakt van kinderopvang, dit is gemiddeld zes uur meer dan in december 2004.

Tabel 49: Gebruik kinderopvang totaal (formeel + informeel) in uren per maand

		uren totale opvang 2004	uren totale opvang 2005
N		1122	1122
Geen opgave		6	6
Gemiddelde		104,6	110,6
Minimum		7	3
Maximum		523	580
Percentiel	25	60,7	64,0
	50 (mediaan)	91,3	98,7
	75	133,3	143,3

Bij de wijzigingen in het totale gebruik van informele en formele kinderopvang (2004-2005) zijn grote verschillen tussen de groepen gebruikers:

- de *blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen vanwege andere redenen* hebben het totale aantal uren opvang met bijna 10 uren per maand verhoogd in 2005;
- de *blijvers die de formele opvang hebben verminderd* vanwege de wet hebben het totale aantal uren kinderopvang met 13 uren verminderd
- de *blijvers met toename van uren vanwege de wet* hebben het totale aantal uren opvang per maand uitgebreid met gemiddeld 19,6 uren per maand.
- *tijdelijke stoppers* hebben hun totale kinderopvang gebruik verminderd met 30,3 uur.

Tabel 50: Gebruik formele en informele opvang in uren per maand gebruikersgroepen formele opvang

		uren totale opvang 2004	uren totale opvang 2005
Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	Gemiddelde	104	112,4
	N	988	987
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	Gemiddelde	107,4	93,4
	N	97	98
Blijvers met toename gebruik vanwege wet	Gemiddelde	133,6	153,2
	N	18	18
Tijdelijke stopper - weer gebruiker	Gemiddelde	95,5	65,2
	N	19	19
Totaal	Gemiddelde	104,6	110,6
	N	1122	1122

Samenvattend:

Het totale gebruik van kinderopvang bij de blijvers is in 2005 toegenomen met gemiddeld 6 uur per maand. Van formele kinderopvang wordt ruim twee uur meer gebruik gemaakt dan in 2004 (in 2005: gemiddeld 93,3 uur). Van de huishoudens die in 2005 formele kinderopvang zijn blijven gebruiken maakt 43% daarnaast ook gebruik van informele kinderopvang. Bij deze groep is het gebruik van informele opvang met 7 uur per maand toegenomen tot 39,2 uur per maand. Die toename zit uitsluitend in de onbetaalde oppas, die voor driekwart door de grootouders wordt uitgevoerd. In het opvangarrangement is de informele opvang additioneel, maar het maakt wel een wezenlijk onderdeel uit van het totale arrangement. Om een beeld te schetsen:

Ruim eenderde van de huishoudens die gebruik zijn blijven maken van formel kinderopvang maakt gebruik van een combi-arrangement van gemiddeld twee dagen formele kinderopvang en één dag onbetaalde oppas per week.

6. EIGEN BIJDRAGE IN DE KOSTEN VAN KINDEROPVANG

De kosten van de kinderopvang staan in dit hoofdstuk centraal. En dan in het bijzonder de eigen bijdragen van de ouders. Allereerst worden de wijzigingen in het financieringssysteem kort toegelicht. Vervolgens komen de volgende onderwerpen aan bod: de uurtarieven, het inzicht in de werkelijke kosten en de hoogte van de ouderbijdragen per uur.

De Wet kinderopvang heeft voor ouders grote wijzigingen in het financieringssysteem teweeggebracht. Hieronder wordt kort samengevat wat de belangrijkste wijzigingen zijn met betrekking tot de hoogte van de ouderbijdrage.

Eigen bijdrage in kosten kinderopvang voor ouders vóór invoering van de Wet kinderopvang

In 2004 was voor de ouders de financiering van de kinderopvang nog afhankelijk van het soort plaats dat hun kind had. Eerder werd het verschil tussen de soorten kindplaatsen al toegelicht: de verschillende soorten kindplaatsen hebben verschillende financiers en de hoogte van de ouderbijdrage verschilt. Er zijn binnen dit systeem uiteraard variaties, maar de hoofdlijn was:

- *KOA- plaats*: ministerie SZW financiert, financiering loopt via de gemeente, ouders betalen niets;
- *subsidieplaats*: gemeente financiert, ouder betaalt meestal inkomensafhankelijke ouderbijdrage vaak conform landelijke adviestabel;
- *bedrijfsplaats*: werkgever financiert, ouder betaalt meestal inkomensafhankelijke ouderbijdrage vaak conform landelijke adviestabel;
- *particuliere plaats*: ouders financieren de totale kinderopvang zelf, maar kosten zijn aftrekbaar voor de belasting.

De hoogte van de kosten die de ouders zelf moesten bijdragen varieerde dus van helemaal niets tot alles zelf betalen (met uitzondering van de belastingaftrek).

Voor de grootste groep ouders was er geen directe relatie tussen de kosten die het kindercentrum in rekening bracht en de ouderbijdrage die ze zelf moesten betalen.

Eigen bijdrage in kosten kinderopvang voor ouders na invoering van de Wet kinderopvang

Met ingang van 1 januari 2005 is het verschil tussen de soorten kindplaatsen vervallen: iedere ouder heeft recht op tegemoetkoming in de kosten van de kinderopvang via de Belastingdienst. De hoogte van deze tegemoetkoming is inkomensafhankelijk, maar de hoogte van de ouderbijdrage wordt gebaseerd op de uurprijs die het kindercentrum in rekening brengt. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft een percentagetabel vastgesteld: hoe hoger het belastbare gezinsinkomen, des te hoger het percentage van de kosten die door de ouders zelf betaald moet worden. De percentagetabellen voor 0-3 jarigen (KDV en GOB) kennen voor 2005 een maximum uurprijs van € 5,68, voor 4-12 jarigen (BSO en GOB) wordt in 2005 een maximum uurprijs van € 6,13 gehanteerd. De maximum uurprijs is het maximale

uurbedrag waarvoor een tegemoetkoming kan worden aangevraagd bij de Belastingdienst. Voor het eerste kind geldt een percentagetabel met lagere percentages tegemoetkoming dan voor tweede en volgende kinderen.

Het uitgangspunt van de Wet kinderopvang is tripartite financiering: overheid, ouders en werkgever. Er wordt vanuit gegaan dat de werkgever(s) eenderde deel van de kosten op zich nemen. Als de werkgever(s) dat niet doen, dan compenseert de Belastingdienst dat gedeeltelijk. Ook voor deze compensatie is een percentagetabel opgesteld naar gezinsinkomen. Het inkomensbegrip dat door de Belastingdienst wordt gehanteerd is het toetsinkomen, dat is gelijk aan het verzamelinkomen (opgetelde inkomens uit box 1,2 en 3).

6.1 De uurtarieven van formele kinderopvang

Het mediaantarief voor KDV ligt op € 5,40 per uur (gemiddeld uurtarief € 5,98). Voor de BSO ligt het mediaantarief op € 5,60 per uur (gemiddeld uurtarief € 5,95). De gemiddelden zijn hoger dan de mediaan doordat er enkele uitschieters zijn naar boven. Bij het KDV ligt het rekenkundig gemiddelde zelfs boven het derde kwartiel (het punt waar 75% van de waarnemingen een gelijke of lagere waarde hebben) De mediane tarieven (50ste percentiel) geven daarom een betrouwbaarder maat dan het rekenkundig gemiddelde.

Tabel 51: Uurtarieven KDV en BSO (in Euro's)

		Uurtarief KDV	Uurtarief BSO
N	Kent/ noemt tarief	595	380
Gemiddelde		5,66	5,75
Minimum		1,5	1
Maximum		24,00	20,80
Percentiel	25	5,00	5,13
	50 (mediaan)	5,40	5,60
	75	5,68	6,00

Voor de gastouderopvang moeten we rekening houden met het feit dat vaak een apart maandtarief voor bemiddeling wordt gerekend, naast het tarief voor de gastouder zelf.

In de septembermeting werd expliciet gevraagd naar de apart berekende bemiddelingsbijdrage. Volgens 64% van de GOB gebruikers in de septembermeting wordt er een apart bemiddelingstarief berekend.

Tabel 52: Apart bemiddelingstarief?

Basis: GOB september 2005		Aantal	%
	Nee	31	64,4
	Ja	55	35,6
	Totaal	86	100,0

De bemiddelingstarieven zijn gemiddeld € 75,- (mediaan) per maand per kind. De bemiddelingstarieven lopen sterk uiteen: in 25% van de gevallen wordt minder dan € 37,- per maand berekend voor de bemiddeling en in 25% van de gevallen meer dan € 130,- per maand. Het gemiddelde ligt veel hoger dan de mediaan, hetgeen aangeeft dat er enkele uitschieters naar boven zijn die dit beïnvloeden. Dat is ook te zien aan de extreem hoge maximale waarden die zijn ingevuld.

Tabel 53: Bemiddelingstarieven GOB per kind per maand 2005 (in euro's)

		Extra bemiddelingskosten bij gastouderopvang
N	Kent/ noemt tarief	35
Gemiddelde		106,3
Minimum		3
Maximum		375
Percentiel	25	37,0
	50 (mediaan)	75,0
	75	130,0

Tabel 54: Tarieven GOB per kind per uur 2005 (in euro's)

Basis: GOB septembermeting en kent tarief (n=67)		Mediaan	N
	Uurtarief incl. bemiddeling	5,40	23
	Uurtarief excl. bemiddeling	4,02	44
	Totaal (incl. en excl. bemiddeling)	4,96	67

Het gemiddelde uurtarief voor het GOB bedraagt in september 2005 € 5,40 (incl. bemiddeling). Hier wordt geen vergelijking gemaakt met 2004. Voor een betrouwbare vergelijking waren er in december 2004 te weinig respondenten in staat om het tarief te noemen.

6.2 Inzicht in werkelijke totale kosten

In de meting eind 2004 bleek dat meer dan de helft van de gebruikers niet op de hoogte was van de werkelijke kosten van kinderopvang.

Met ingang van de nieuwe wet is het inzicht daarin verbeterd door de vermelding van de uurtarieven in het contract en/of op de factuur. De uurtarieven – en daarmee de werkelijke kosten voor de kinderopvang - zijn goed bekend bij de gebruikers. In de meting van maart 2005 bleek dat slechts weinigen (8 tot 14% afhankelijk van de opvangvorm) het antwoord schuldig bleven.

Tabel 55: Percentage gebruikers met inzicht in werkelijke totale kosten (maart 2005)

Basis: gebruikers voorzieningen	N	%
KDV	743	92,3%
BSO	497	85,7%
GOB	106	93,4%

6.3 Hoogte ouderbijdrage per uur en de verschillen met december 2004

In deze paragraaf kijken we naar de hoogte van ouderbijdrage en de ontwikkeling daarin bij de groep gebruikers uit 2005. Veel ondervraagden en met name degenen die van meerdere opvangvormen gebruik maken, hebben voor de hoogte van de ouderbijdragen alleen het totaal bedrag per maand gegeven, dus niet uitgesplitst naar opvangvorm. De cijfers die naar opvangvorm worden gepresenteerd (in par. 6.3.1 tot en met 6.3.3) hebben alleen betrekking op die ondervraagden die per opvangvorm een maandbedrag aan eigen ouderbijdrage hebben genoemd.

De aantallen respondenten waarover wordt gerapporteerd zijn hierdoor lager dan de gebruikers aantallen van de verschillende opvangvormen, zoals die in de vorige paragrafen zijn beschreven.

In par. 6.3.4. worden overzichten gepresenteerd voor de ouderbijdragen formele opvang als totaal. Hierin zijn dus ook de ondervraagden meegenomen die gebruik maakten van meer dan één opvangvorm en alleen één totaal bedrag aan ouderbijdrage hebben genoemd.

1. Kinderdagverblijf

De mediane ouderbijdrage bedraagt in 2005 € 2,50 per contract uur. In 2004 lag de mediaan € 0,27 hoger.

We zien dat de spreiding beduidend is toegenomen, zowel naar de hogere als naar de lagere eigen bijdragen: een kwart van de ondervraagden betaalt in 2005 meer dan € 3,92 (in 2004 was dit € 3,72) en een kwart betaalt in 2005 minder dan € 1,60 (in 2004 was dit € 1,82)

Rekenkundig is de gemiddelde ouderbijdrage in 2005 € 2,87: dat is € 0,07 lager dan in 2004.

Samenvattend kan de conclusie getrokken worden dat de gemiddelde ouderbijdrage per uur voor het kinderdagverblijf in 2005 lager ligt dan in december 2004 en dat de spreiding sterk is toegenomen.

Tabel 56: Ouderbijdrage kinderdagverblijf per uur(in Euro's)

Basis: gebruikers kdv 2005 die bedrag per opvangsoort kennen		BIJDRAGE KDV 2004	BIJDRAGE KDV 2005
N		483	499
Gemiddelde		2,94	2,87
Minimum		0	0
Maximum		13	11
Percentiel	25	1,82	1,60
	50 (mediaan)	2,77	2,50
	75	3,72	3,92

Vergeleken met december 2004 betaalt men uitgaande van de contract uren nu gemiddeld € 0,15 per uur minder voor kinderopvang bij gebruik door één kind. Wie twee kinderen op het kinderdagverblijf heeft betaalt € 0,22 meer per uur in vergelijking met 2004.

Tabel 57: Ouderbijdrage kinderdagverblijf per uur naar aantal kinderen (in euro's)

Basis: gebruikers kdv 2005 die bedrag per opvangsoort kennen		BIJDRAGE KDV 2004	BIJDRAGE KDV 2005
1	Gemiddelde	3,11	2,96
	N	373	382
2	Gemiddelde	2,40	2,62
	N	106	114
Totaal	Gemiddelde	2,94	2,87
	N	483	499

2. Buitenschoolse opvang

De mediane uurprijs is in 2005 € 0,10 per uur hoger dan in 2004, namelijk € 2,19. Evenals bij de ouderbijdrage voor het kinderdagverblijf is aan de 'bovenkant' (d.w.z. voor de huishoudens met de hoogste ouderbijdragen) de stijging per uur iets groter, namelijk met € 0,31 per uur (van € 3,74 naar € 4,05 per uur).

Tabel 58: Ouderbijdrage buitenschoolse opvang per uur (in euro's)

Basis: gebruikers bso 2005 die bedrag <i>per opvangsoort</i> kennen		BIJDRAGE BSO 2004	BIJDRAGE BSO 2005
N		276	291
Gemiddelde		2,88	2,78
Minimum		0	0
Maximum		15	15
Percentiel	25	1,02	1,06
	50 (mediaan)	2,09	2,19
	75	3,74	4,05

De gemiddelde ouderbijdrage is in 2005 € 0,10 cent per uur lager dan in december 2004. Die lagere gemiddelde uurbijdrage komt vooral voor bij ouders die 2 kinderen op de buitenschoolse opvang hebben. Voor hen is de bijdrage per uur gemiddeld € 0,31 gedaald. Voor huishoudens met 1 kind op de buitenschoolse opvang is er sprake van een lichte gemiddelde stijging met € 0,04 per uur.

Tabel 59: Ouderbijdrage buitenschoolse opvang per uur naar aantal kinderen (in euro's per uur)

Basis: gebruikers bso 2005 die bedrag <i>per opvangsoort</i> kennen		BIJDRAGE BSO 2004	BIJDRAGE BSO 2005
1	Gemiddelde	2,88	2,92
	N	168	166
2	Gemiddelde	2,95	2,64
	N	100	117
Totaal	Gemiddelde	2,88	2,78
	N	276	291

3. Gastouderopvang

Het beperkte aantal gebruikers van de gastouderopvang, dat de hoogte van de eigen bijdrage kent is te klein om harde conclusies te kunnen trekken. De gemiddelde (mediaan) ouderbijdrage komt uit op ongeveer € 1,45 per uur (zie tabel 60). Het is uit de beantwoording van de vraag niet op te maken of hier de bemiddelingsbijdrage in verdisconteerd is.

De lagere ouderbijdrage voor de gastouderopvang per uur kan worden verklaard uit de verandering in de tariefstructuur (zie ook de toelichting in paragraaf 5.3.3).

De gebruikers van gastouderopvang kunnen de tegemoetkoming kinderopvang bij de Belastingdienst aanvragen. De Belastingdienst keert de tegemoetkoming kinderopvang op uurbasis uit: de bemiddelingsbijdrage wordt bij het bepalen van de hoogte van de tegemoetkoming kinderopvang versleuteld over het aantal uren dat in het kalenderjaar van de gastouderopvang gebruik wordt gemaakt. Bij gelijkblijvende gastoudervergoeding en bemiddelingstarief is zijn de uurkosten lager naarmate meer uren gastouderopvang worden afgenomen.

De ouderbijdrage voor het opvangen via een gastouder lijkt sterk gereduceerd voor zowel het gebruik door 1 kind als bij het gebruik door 2 kinderen. Doordat mogelijk niet iedereen een goed overzicht heeft op de bemiddelingsbijdrage, lijkt het niet uitgesloten dat de eigen bijdragen onderschat zijn.

Tabel 60: Ouderbijdrage gastouderopvang per uur (in euro's)

Basis: gebruikers gob 2005 die bedrag per opvangsoort kennen		BIJDRADE GOB 2004	BIJDRADE GOB 2005
N		43	62
Gemiddelde		2,62	2,10
Minimum		0	0
Maximum		9	9
Percentiel	25	1,28	,71
	50 (mediaan)	2,41	1,45
	75	3,30	3,06

Tabel 61: Ouderbijdrage gastouderopvang per uur naar aantal kinderen (in euro's)

Basis: gebruikers GOB 2005 die bedrag per opvangsoort kennen		BIJDRADE GOB 2004	BIJDRADE GOB 2005
1	Gemiddelde	3,16	2,57
	N	25	37
2	Gemiddelde	1,92	1,44
	N	16	22
Totaal	Gemiddelde	2,62	2,10
	N	43	62

4. Eigen bijdragen in de kosten formele opvang totaal

Naast de ontwikkeling in ouderbijdragen per uur formele kinderopvang is interessant om een vergelijking te maken van de maandelijks totale kosten formele kinderopvang per huishouden. Bovendien gaven niet alle huishoudens een specificatie van de bedragen per opvangsoort, veel ondervraagden (bijna eenderde) gaven alleen totale bedragen voor de formele kinderopvang op. In de meeste gevallen betreft dit huishoudens die verschillende vormen van opvang gebruiken voor hun kinderen. In de tabellen 62 en 63 zijn de overzichten van de totale maandelijks ouderbijdragen per huishouden opgenomen.

De totale ouderbijdrage per maand per huishouden voor formele opvang per huishouden is ten opzichte van december 2004 per maand is gedaald met € 17 (mediaan). Het rekenkundige gemiddelde is iets toegenomen (met € 5,80) wat aangeeft dat de verschillen tussen de huishoudens groter zijn geworden.

Tabel 62: Ouderbijdrage formele opvang per maand per huishouden (in euro's)

Basis: gebruikers formele opvang 2005		BIJDRAGE FORMELE OPVANG 2004	BIJDRAGE FORMELE OPVANG 2005
N		836	896
Geen opgave/ kent ouderbijdrage niet		292	232
Gemiddelde		231,7	237,5
Minimum		0	0
Maximum		1500	1660
Percentiel	25	98,8	90,0
	50 (mediaan)	200,0	183,0
	75	320,0	315,3

De stijgingen zien we vooral bij huishoudens die voor twee kinderen gebruik maken van formele kinderopvang, zij zagen hun eigen bijdrage in 2005 met ongeveer € 25 per maand toenemen. Bij huishoudens met één kind in de formele opvang zijn de eigen bijdragen in 2005 gemiddeld € 6,40 per maand lager dan in 2004.

Tabel 63: Ouderbijdrage formele opvang per maand naar aantal kinderen (in euro's)*

Basis: gebruikers formele opvang 2005 die eigen bijdragen kennen		BIJDRAGE FORMELE OPVANG 2004	BIJDRAGE FORMELE OPVANG 2005
1	Gemiddelde	202,1	195,7
	N	482	519
2	Gemiddelde	272,7	296,0
	N	317	334
Totaal	Gemiddelde	231,7	237,5
	N	836	896

*meer dan 3 kinderen niet in tabel opgenomen wegens te laag aantal waarnemingen

De gemiddelde ouderbijdrage per gebruikt uur formele kinderopvang is in 2005 € 0,21 lager dan in december 2004. De mediane ouderbijdrage voor formele kinderopvang is in 2005 € 0,25 per uur lager dan in december 2004.

Tabel 64: Ouderbijdrage formele opvang per uur (in Euro's)

Basis: gebruikers formele opvang 2005		BIJDRAGE FORMELE OPVANG 2004	BIJDRAGE FORMELE OPVANG 2005
N		832	890
Geen opgave/ kent ouderbijdrage niet		296	238
Gemiddelde		2,91	2,72
Minimum		0	0
Maximum		26	15
Percentiel	25	1,53	1,41
	50 (mediaan)	2,60	2,35
	75	3,66	3,68

Zowel bij het gebruik van formele opvang door één kind als bij twee kinderen is de gemiddelde ouderbijdrage per uur in 2005 iets lager dan in 2004.

Tabel 65: Ouderbijdrage formele opvang per uur naar aantal kinderen* (in euro's)

Basis: gebruikersformele opvang 2005 die eigen bijdragen kennen		BIJDRAGE FORMELE OPVANG 2004	BIJDRAGE FORMELE OPVANG 2005
1	Gemiddelde	3,18	2,95
	N	481	514
2	Gemiddelde	2,61	2,48
	N	316	334
	Totaal	2,91	2,72
	N	832	890

*meer dan 3 kinderen niet in tabel opgenomen wegens te laag aantal waarnemingen

6.4 Ouderbijdragen naar belastbaar inkomen, soort kindplaats en gebruikersgroepen

Belastbaar inkomen

Uiteraard lopen de ouderbijdragen uiteen naar inkomensgroep. In de volgende tabellen zijn de gemiddelde ouderbijdragen in december 2004 en 2005 uitgesplitst naar inkomensgroepen. Omdat het inkomen gewijzigd kan zijn is voor 2004 gekeken naar het belastbare inkomen 2004 en voor 2005 naar de opgave over het belastbare inkomen dat men in 2005 aangaf.

Tabel 66: Ouderbijdrage kinderdagverblijf naar belastbaar inkomen (2004/ 2005)

Basis: gebruikers KDV 2005 die bedrag per opvangsoort kennen		BIJDRAGE KDV 2004	BIJDRAGE KDV 2005
tot € 13.195	Gemiddelde	0,39	0,29
	N	17	25
€ 13.195 - € 29.750	Gemiddelde	2,09	1,70
	N	44	46
€ 29.750 - € 45.000	Gemiddelde	2,87	2,61
	N	152	154
€ 45.000 - € 56.500	Gemiddelde	3,22	3,11
	N	97	110
€ 56.500 - € 89.250	Gemiddelde	3,40	3,59
	N	131	122
Meer dan € 89.250	Gemiddelde	3,36	4,20
	N	25	29
Wil niet zeggen	Gemiddelde	2,40	3,28
	N	18	13
Totaal	Gemiddelde	2,94	2,87
	N	483	499

De antwoorden op de vraag naar de hoogte van de ouderbijdragen voor de verschillende inkomenscategorieën lopen voor het KDV in 2005 uiteen van € 0,29 gemiddeld voor de laagste inkomens tot € 4,20 voor de hoogste inkomensgroep.

De wijziging in hoogte van ouderbijdrage per uur kinderdagverblijf verschilt per inkomensgroep:

- Voor alle inkomensgroepen tot € 56.500,- zijn de gemiddelde ouderbijdragen gedaald vergeleken met december 2004.
- De inkomensgroepen boven € 56.500 per jaar betalen in 2005 gemiddeld een hogere ouderbijdrage per uur dan in december 2004.

Voor de BSO is het beeld meer uiteenlopend:

- De ouderbijdrage bij de inkomensgroepen tot € 45.000 is in 2005 lager dan in december 2004.
- Bij de inkomensgroep tussen € 45.000,- en € 56.500,- is de gemiddelde ouderbijdrage in 2005 € 0,31 hoger.
- Bij de inkomensgroep tussen € 56.500 en € 89.250,- is de gemiddelde ouderbijdrage in 2005 € 0,40 per uur lager dan in december 2004.
- Bij de inkomensgroep boven € 89.250,- is de gemiddelde ouderbijdrage in 2005 € 0,33 hoger.

Tabel 67: Ouderbijdrage buitenschoolse opvang naar belastbaar inkomen (2004/ 2005)

Basis: gebruikers BSO 2005 die bedrag per opvangsoort kennen		BIJDRAGE BSO 2004	BIJDRAGE BSO 2005
tot € 13.195	Gemiddelde	0,43	0,35
	N	22	17
€13.195 - € 29.750	Gemiddelde	1,29	1,36
	N	36	47
€29.750 - € 45.000	Gemiddelde	3,28	2,84
	N	65	71
€45.000 - € 56.500	Gemiddelde	2,87	3,18
	N	62	61
€56.500 - € 89.250	Gemiddelde	3,93	3,53
	N	57	65
Meer dan € 89.250	Gemiddelde	3,76	4,09
	N	25	23
Wil niet zeggen	Gemiddelde	3,58	2,82
	N	8	8
Totaal	Gemiddelde	2,88	2,78
	N	276	291

Soort kindplaats

Tabel 68 geeft een overzicht van de ouderbijdragen voor het kinderdagverblijf per contractuur naar soort kindplaats in december 2004. Ondervraagden die in 2004 een kinderopvangplaats hadden betalen gemiddeld € 0,06 meer aan ouderbijdrage. Huishoudens met subsidieplaatsen betalen gemiddeld € 0,16 méér per uur. Voor ondervraagden die in december 2004 een bedrijfsplaats in een kinderdagverblijf hadden, is de gemiddelde ouderbijdrage in 2005 € 0,08 hoger dan in 2004.

Ondervraagden die in december 2004 een particuliere plaats hadden, betalen in 2005 gemiddeld een lagere ouderbijdrage voor het kinderdagverblijf dan in december 2004 (€ 0,64 minder). Dat is mogelijk te verklaren doordat deze groep nu wel een tegemoetkoming kinderopvang van de Belastingdienst ontvangt die hoger ligt dan wat in 2004 als aftrekpost voor kosten kinderopvang kon worden opgevoerd.

Tabel 68: Ouderbijdrage kinderdagverblijf naar kindplaats (2004)

Basis: gebruikers kdv 2005 die bedrag per opvangsoort kennen		BIJDRADE KDV 2004	BIJDRADE KDV 2005
Bedrijfsplaats	Gemiddelde	2,87	2,95
	N	332	340
Subsidieplaats	Gemiddelde	1,87	2,03
	N	41	38
KOA plaats	Gemiddelde	,03	,09
	N	16	20
Particuliere plaats	Gemiddelde	4,21	3,57
	N	89	93
Weet niet	Gemiddelde	2,70	2,50
	N	5	9
Totaal	Gemiddelde	2,94	2,87
	N	483	499

Verwachtingen van de gevolgen van de wet in december 2004 naar gebruikersgroep en ouderbijdrage in 2005

Binnen de gebruikersgroepen waren het vooral de blijvers met afname van gebruik vanwege de wet die in 2004 hadden verwacht dat de kosten zouden gaan toenemen. Van de blijvers met afname vanwege de wet verwachtte 80,6% een lichte of sterke toename van de kosten.

Tabel 69: Verwachting gevolgen van de wet (meting december 2004) naar gebruikersgroepen in 2005

Basis: gebruikers 2005 N=1128	TOTAAL GROEP				
	Blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzigingen andere redenen	Blijvers met afname gebruik vanwege wet	Blijvers met toename gebruik vanwege wet	Tijdelijke stopper - weer gebruiker	Totaal
Zullen sterk toenemen	26,0%	51,6%	29,4%	41,2%	28,5%
Zullen licht toenemen	29,6%	29,0%	17,6%	17,6%	29,2%
Blijven gelijk	18,4%	5,4%	23,5%	29,4%	17,5%
Zullen licht afnemen	20,0%	9,7%	17,6%	5,9%	18,9%
Zullen sterk afnemen	4,8%		11,8%	5,9%	4,5%
Weet niet	1,1%	4,3%			1,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bij de blijvers met afname gebruik vanwege de wet zijn zowel voor het kinderdagverblijf als voor de buitenschoolse opvang verhogingen van de ouderbijdrage per uur te constateren van resp. € 0,11 (KDV) en € 0,30 (BSO)

Bij de blijvers met ongewijzigd gebruik of met wijzingen vanwege andere redenen zijn zowel voor KDV als BSO de gemiddelde ouderbijdragen lager geworden.

Van de twee andere gebruiksgroepen (blijvers met toename gebruik vanwege de wet en de tijdelijke stoppers) waren te weinig waarnemingen om een betrouwbare vergelijking mogelijk te maken.

Tabel 70: Ouderbijdrage KDV naar gebruikersgroepen

Basis: gebruikers kdv 2005 die bedrag per opvangsoort kennen			BIJDRAGE KDV 2004	BIJDRAGE KDV 2005
Blijvers	Gemiddelde		3,07	2,86
	N		452	463
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	Gemiddelde		2,80	2,91
	N		26	31
Totaal	Gemiddelde		3,04	2,87
	N		483	499

Tabel 71: Ouderbijdrage BSO naar gebruikersgroepen

Basis: gebruikers bso 2005 die bedrag per opvangsoort kennen			BIJDRAGE BSO 2004	BIJDRAGE BSO 2005
Blijvers	Gemiddelde		2,82	2,69
	N		237	249
Blijvers met afname gebruik vanwege wet	Gemiddelde		3,19	3,49
	N		34	37
Totaal	Gemiddelde		2,88	2,78
	N		276	291

6.5 Indienen van de aanvragen en doorgeven van wijzigingen bij de Belastingdienst

Gebruikers van formele kinderopvang kunnen een tegemoetkoming in de kosten voor kinderopvang bij de overheid aanvragen. In deze paragraaf komt het aanvragen van de tegemoetkoming kinderopvang en doorgeven van wijzigingen aan de orde.

Aanvragen van de tegemoetkoming kinderopvang bij de Belastingdienst

85,9% procent van de ondervraagden heeft eind maart 2005 een aanvraag voor de tegemoetkoming in de kosten van de kinderopvang 2005 ingediend. Voor de hoogste inkomensklasse is het verklaarbaar dat een deel (25,8%) het aanvraagformulier nog niet heeft ingediend: het gaat bij het eerste kind om een relatief kleine bijdrage van de overheid en men geeft achteraf in een keer de totale kosten kinderopvang en de inkomsten op. Voor de laagste inkomensgroep spoot dit niet met de verwachtingen, de totale kosten voor kinderopvang zijn voor deze inkomensgroep zeer hoog. Het feit dat een relatief hoog percentage van deze groep aangeeft dat het formulier nog niet is ingevuld kan ook betekenen dat betrokkene niet zelf het aanvraagformulier heeft ingediend, maar dat een andere partij (zoals de gemeente, een bemiddelaar, de werkgever of de kinderopvangorganisatie) gemachtigd is c.q. heeft ondersteund bij het indienen van de formulieren.

Tabel 72: Inleveren aanvraag bij de Belastingdienst naar belastbaar gezinsinkomen (maart 2005)

Basis: Blijvers gebruikt formele kinderopvang maart N=1178		Ja	Nee	Totaal
N=		1001	164	1165
76	tot € 13.195	77,8%	22,2%	100,0%
152	€ 13.195 - € 29.750	91,1%	8,9%	100,0%
304	€ 29.750 - € 45.000	85,0%	15,0%	100,0%
236	€ 45.000 - € 56.500	90,3%	9,7%	100,0%
217	€ 56.500 - € 89.250	85,0%	15,0%	100,0%
59	Meer dan € 89.250	74,2%	25,8%	100,0%
37	Wil niet zeggen	83,8%	16,2%	100,0%
Totaal		85,9%	14,1%	100,0%

Voornemen met betrekking tot indienen van de aanvraag bij de Belastingdienst.

Meer dan de helft van degenen die eind maart 2005 de aanvraag nog niet heeft ingediend (60,7%) is van plan dat na afloop van 2005 alsnog doen. Iets meer dan een derde van degenen die eind maart nog geen

aanvraag hebben ingediend ziet af van een aanvraag, onder andere omdat men denkt hiervoor niet aanmerking te komen (33,8%).

Overigens zeggen alle ondervraagden uit de laagste inkomenscategorie die de aanvraag niet hebben ingeleverd, dat te zullen doen aan het eind van 2005.

Bij de hogere inkomenscategorieën (boven € 56.500) zegt iets meer dan de helft dat men de aanvraag niet zal indienen. Men denkt niet voor een tegemoetkoming in aanmerking te zullen komen.

Tabel 73: Wat bent u van plan met uw aanvraag voor een tegemoetkoming in de kosten kinderopvang (maart 2005)?

N=164 Basis: gebruikers formele kinderopvang, in maart 2005 aanvraag nog niet ingeleverd	%	% van de totale populatie
Ik dien na afloop van 2005 een aanvraag in	60,7%	8,6%
Ik dien geen aanvraag in\ ik zie af van een aanvraag	14,0%	4,8%
Ik kom niet in aanmerking	19,8%	
Geen antwoord	5,5%	0,7%
Totaal	100,0%	14,1%

Wijzigingen.

Bij 36% van de huishoudens die een aanvraag bij de Belastingdienst hebben ingeleverd hebben zich sinds het indienen van de aanvraag wijzigingen voorgedaan in het gebruik van formele kinderopvang. Bijna tweederde heeft deze wijzigingen ook aan de Belastingdienst doorgegeven.

Tabel 74: Zijn er sinds het indienen van de aanvraag bij de Belastingdienst voor de tegemoetkoming 2005 wijzigingen in het gebruik van formele kinderopvang?

Basis: Gebruikers september 2005 die aanvraag ingediend hebben	Aantal	%
Ja	245	36,0
Nee	437	64,0
Totaal	682	100,0

Tabel 75: Heeft u deze wijzigingen doorgegeven aan de Belastingdienst?

Gebruikers september 2005 met wijzigingen		Aantal	% van antwoorden
Ja		149	63,9
Nee		84	36,1
Totaal		234	100,0
Geen antwoord		12	
Totaal		245	

7. WERKGEVER(S)BIJDAGEN

In dit hoofdstuk wordt in beeld gebracht op welke wijze de werkgevers in 2005 bijdragen aan de kosten van de kinderopvang.

Uitgangspunt van de wet is dat ouders zelf de factuur betalen die ze van het kindercentrum krijgen. Via overheids- en werkgeversbijdragen krijgen ze vervolgens een deel van de kosten terug. De Wet kinderopvang verplicht werkgevers niet tot een bijdrage. Ouders die geen werkgeversbijdrage krijgen, of slechts een bijdrage van één werkgever kunnen dit aangeven bij hun aanvraag voor een tegemoetkoming bij de Belastingdienst. Zij komen in aanmerking voor een compensatie voor de ontbrekende werkgeversbijdrage. De hoogte daarvan is afhankelijk van het belastbare inkomen.

Voor ouders die een uitkering ontvangen via de gemeente (of UWV) vervult de gemeente (of UWV) de rol van de werkgever en betaalt de werkgeversbijdrage.

Alleenstaanden hebben slechts met één werkgever te maken. In de aanvraag voor tegemoetkoming bij de Belastingdienst kan dit worden aangegeven. De ontbrekende tweede werkgeversbijdrage wordt door de rijksoverheid betaald.

Allereerst worden hieronder de totale kosten van kinderopvang en de verdeling van de bijdragen over de verschillende partijen (huishoudens, gemeente, UWV, Belastingdienst en werkgevers) in beeld gebracht.

7.1 Bijdragen van werkgevers, gemeente/UWV en Belastingdienst.

Bij de overgrote meerderheid van de ouders (79,5%) betalen Belastingdienst en gemeente/UWV of minimaal één van de werkgevers mee.

Van de huishoudens zegt 7,2% in 2005 zelf alle kosten voor de kinderopvang te betalen, zonder enige vergoeding van werkgever, gemeente/UWV of Belastingdienst. 2,3% van de huishoudens zegt geen eigen bijdrage te betalen: de gemeente (of UWV) en de Belastingdienst dragen alle kosten. Bij 7,9% van de huishoudens betalen volgens de opgave van de ouders beide werkgevers niet mee en is er alleen sprake van een tegemoetkoming van de Belastingdienst.

Tabel 76: Overzicht bijdragen werkgevers en andere partijen per huishouden in 2005

basis: Blijvers gebruikt formele kinderopvang N=1128	%
Wij betalen zelf niets. De kosten van de kinderopvang worden helemaal vergoed door de gemeente en de Belastingdienst samen.	2.3%
Wij betalen zelf een inkomensafhankelijke bijdrage. De gemeente/UWV betalen een deel. De Belastingdienst betaalt de rest	2.2%
Wij betalen een inkomensafhankelijke bijdrage. Een (of beide) werkgever(s) betaalt een deel. De Belastingdienst betaalt de rest.	66.8%
Wij betalen een inkomensafhankelijke bijdrage. De werkgever en de gemeente/UWV betalen een deel. De Belastingdienst betaalt de rest.	10.5%
Wij betalen een inkomensafhankelijke bijdrage. De Belastingdienst betaalt de rest. Beide werkgevers betalen niet mee.	7.9%
Wij betalen alle kosten voor kinderopvang zelf.	7.2%
Weet niet	3.0%
Totaal	100,0

7.2 Werkgeversbijdrage

Bij 55,9% van de ondervraagden in loondienst wordt door de werkgever(s gezamenlijk) minimaal eenderde van de opvangkosten betaald. 40,3% van de huishoudens heeft te maken met (gedeeltelijk) onbrekende werkgeversbijdragen. Bij 22,2% van de ondervraagden in loondienst wordt door de werkgevers één zesde deel van de kosten betaald. 18,1% van de tweeverdieners in loondienst krijgt geen bijdrage van de werkgever.

Tabel 77: Werkgeversbijdrage in maart 2005 bij tweeverdieners in loondienst

N=631; basis: tweeverdieners in loondienst	In %
2/3 (beide werkgevers betalen 1/3)	2,9
1/2 (één werkgever betaalt 1/3, de andere 1/6)	0,4
1/3 (beide werkgevers betalen 1/6) of één betaalt 1/3)	42,6
1/3 (één werkgever betaalt 1/3)	9,9
subtotaal werkgeversbijdrage totaal 1/3 of meer	55,9
1/6 (één werkgever betaalt 1/6)	22,2
beide werkgevers betalen niets	18,1
anders	3,4
weet niet	0,5
Totaal	100

7.3 Werkgeversbijdrage naar soort kindplaats in december 2004

Wie in december 2004 een bedrijfsplaats had ontvangt in meer dan 90% van de gevallen ook nu een bijdrage van één of meerdere werkgevers. Huishoudens die in december 2004 een subsidieplaats hadden, hebben volgens eigen opgave het meeste te maken met niet betalende werkgevers (41,3%).

Van de huishoudens met een particuliere plaats krijgt ruim 60% een bijdrage van de werkgever, maar dit is ook de groep met het hoogste percentage zelfbetalers (22,4%).

Tabel 78: Aard van vergoedingen in maart 2005 en betaling naar kindplaats (december 2004)

basis: Blijvers gebruikt formele kinderopvang maart N=1178	Door wie worden de kosten voor kinderopvang van eerste kind gedragen?						
	Betaalt niets	1*	2*	3*	4*	Betaalt alles zelf	Weet niet
Kindplaats in december 2004							
Bedrijfsplaats: Alleen bijdrage van mijn werkgever		1,0%	86,7%	5,2%	,7%	3,1%	3,1%
Bedrijfsplaats: Alleen bijdrage van werkgever partner		1,4%	74,8%	11,6%	3,4%	6,8%	2,0%
Bedrijfsplaats: Bijdrage van beide werkgevers	0,3%	1,7%	71,4%	20,3%	0,7%	1,7%	3,8%
Bedrijfsplaats: Weet niet of geen antwoord		2,9%	88,2%		5,9%		2,9%
Subsidieplaats	1,8%	12,8%	32,1%	3,7%	41,3%	7,3%	,9%
KOA plaats	55,1%	5,8%	14,5%	1,4%	18,8%	1,4%	2,9%
Particuliere plaats	,5%	1,0%	51,2%	7,8%	14,6%	22,4%	2,4%
Anders		7,1%	64,3%	7,1%		21,4%	
Weet niet			34,6%			53,8%	11,5%
Totaal	3,6%	2,7%	64,7%	9,6%	8,4%	8,1%	3,0%

1* Wij betalen zelf een inkomensafhankelijke bijdrage. De gemeente en/of het UWV betalen een deel. De Belastingdienst betaalt de rest.

2* Wij betalen een inkomensafhankelijke bijdrage. Een van de werkgevers betaalt een deel. De Belastingdienst betaalt de rest.

3* Wij betalen een inkomensafhankelijke bijdrage. De werkgever en de gemeente (of UWV) betalen een deel. De Belastingdienst betaalt de rest.

4*. Wij betalen een inkomensafhankelijke bijdrage. De Belastingdienst betaalt de rest. Beide werkgevers betalen niet mee (of bij alleenstaanden: de werkgever betaalt niet mee).

Effect van werkgeversbijdrage op gebruik van formele kinderopvang

Het effect van de bijdragen van de werkgevers en de andere partijen op het gebruik van het aantal uren formele kinderopvang komt naar voren in de nadere analyse van de verschillen binnen de groep blijvers (zie tabel 79).

De groep waarbij de vrouw eenderde van de kinderopvangkosten door de eigen werkgever krijgt heeft significant vaker hetzelfde aantal uren formele kinderopvang als in december 2004. De huishoudens waarvan de vrouw geen eigen bijdrage van de eigen werkgever ontvangt, kiest vaker voor afname van het aantal uren formele kinderopvang.

Tabel 79: Blijvers ongewijzigd en blijvers afname uren vanwege de wet naar bijdrage eigen werkgever van de vrouw in maart 2005

Basis : vrouwen, tweeverdienende gebruikers maart 2005 beiden in loondienst en ontvangt bijdrage van een van de werkgevers.	Gebruikersgroepen Maart 2005	
	Blijvers (geen afname door de wet)	blijvers met afname gebruik vanwege wet
N=552		
Mijn werkgever betaalt 1/3 deel van de opvangkosten	10,9%	3,2%
Mijn werkgever betaalt 1/6 deel van de opvangkosten	57,4%	54,8%
Mijn werkgever betaalt niet mee	28,6%	38,7%
Mijn werkgever betaalt een andere bijdrage	2,5%	
Weet niet	0,6%	3,2%
Totaal	100,0%	100,0%

Samenvattend:

Bij de overgrote meerderheid van de ouders (79,5%) betalen Belastingdienst en gemeente/UWV of minimaal één van de werkgevers mee. Bij 55,9% van de tweeverdieners in loondienst wordt door de werkgevers 1/3 of meer van de totale kosten voor kinderopvang bijgedragen. Bij 40,3% van de tweeverdieners in loondienst is sprake van een (gedeeltelijk) ontbrekende werkgeversbijdrage.

8. DE NIEUWE INSTROOM IN 2005

In oktober 2005 is een screening onder het TNS NIPOBase panel verricht om de gebruikers van de formele kinderopvang te identificeren en vast te stellen welk percentage na 1 januari 2005 is ingestroomd in de formele kinderopvang. Door het totale panel te screenen is er sprake van een representatief beeld van de huishoudens met kinderen in Nederland.

Na de vraag of men gebruik maakt van enige vorm van kinderopvang is de vraag gesteld met ingang van wanneer. In de vervolgvragen is de focus gelegd bij de nieuwe gebruikers (na 1 januari 2005) en de effecten van de Wet kinderopvang op hun keuze. De vragenlijst is opgenomen in bijlage 5.

Totaal gebruik kinderopvang in oktober 2005

Op de vraag of men gebruik maakt van (enige vorm van) kinderopvang voor werk en/of studie antwoordt 31,6% van de ondervraagden met kinderen tot 12 jaar gebruik te maken van kinderopvang. De vraag is ruim gesteld en omvat zowel de formele als de informele kinderopvang.

Tabel 80: Maakt u gebruik van kinderopvang voor uw kind(eren)? (screening: oktober 2005)

Basis: kinderen tot 12 jaar TNS-NIPO gewogen	Aantal	%
Ja	3138	31,6
Nee	6784	68,4
Totaal	9923	100,0

8.1 Nieuwe instroom van gebruikers formele kinderopvang in 2005

Nieuwe instroom na 1 januari 2005

Aan de ondervraagden die in oktober 2005 gebruik maken van kinderopvang is gevraagd naar het moment dat men voor één van de kinderen gestart is met kinderopvang. Daarop geeft 18,5% van de gebruikers van kinderopvang aan dat dit na 1 januari 2005 was (tabel 81). Van de huishoudens die na 1 januari 2005 gestart zijn met het gebruik van kinderopvang, maakt 63,3% gebruik van formele kinderopvang (tabel 81).

Tabel 81: Wanneer bent u voor het eerst gebruik gaan maken van kinderopvang?
(screening: oktober 2005)

Basis: gebruikt kinderopvang	0-3 jaar aantal	0-3 jaar %	4 jaar en ouder aantal	4 jaar en ouder %	Totaal aantal	Totaal %
Voor 31 december 2004	1565	76,1%	994	91,9%	2559	81,5%
Vanaf 1 januari 2005	491	23,8%	88	8,1%	579	18,5%
Totaal	2056	100%	1082	100%	3138	100%

De nieuwe instroom is uiteraard het grootste in de leeftijdsgroep 0-3 jarigen. Voor die groep geldt dat 23,8% van de nieuwe gebruikers is ingestroomd na 31 december 2004. Van deze groep is 66,6% ingestroomd in de formele kinderopvang. Voor de kinderen boven 4 jaar wordt significant vaker gekozen voor informele kinderopvang (54,5%).

Tabel 82: Onderscheid tussen formele opvang en informele opvang
(screening: oktober 2005)

Basis: gebruiker kinderopvang vanaf 1 januari 2005	0-3 jaar aantal	0-3 jaar %	4 jaar en ouder aantal	4 jaar en ouder %	Totaal aantal	Totaal %
Formele kinderopvang	327	66,6%	40	45,5%	367	63,3%
Informele kinderopvang	164	33,4%	48	54,5%	212	36,7%
Totaal	491	100%	88	100%	579	100%

Omdat niet bekend is hoe de verhouding tussen formele en informele kinderopvang is bij ondervraagden die voor 1 januari 2005 gebruik zeggen te maken van kinderopvang, worden hieronder twee varianten beschreven: de minimale en de maximale nieuwe instroom worden uitgewerkt.

Minimale variant:

Gesteld dat alle 2559 ondervraagden die voor 1 januari 2005 gebruik maakten van opvang van formele opvang gebruik maakten, dan zou de populatie ouders die in oktober 2005 gebruik maken van formele kinderopvang voor 12,5% bestaan uit ondervraagden die in 2005 zijn ingestroomd (18,5% maal het percentage formele opvang, 63,3= 12,5%). De minimale instroom bedraagt 12,5%. De meting is per 1 oktober uitgevoerd, de nieuwe instroom betreft de eerste negen maanden. Op jaarbasis is de minimale nieuwe instroom: 16,6%.

Voor 0-3 jarigen is de minimale nieuwe instroom (23,8% maal 66,6=15,8%): 15,8% voor de eerste negen maanden, dus op jaarbasis: 21%.

Maximale variant:

Omdat aangenomen kan worden dat een deel van de 2559 ondervraagden die voor 1 januari 2005 gebruik maakten van kinderopvang alleen informele kinderopvang gebruikten is het percentage nieuwe gebruikers van 12,5% een conservatieve schatting te noemen. Immers als dezelfde verhouding formeel/informeel die

we in tabel 81 aantreffen bij de huishoudens die na 1 januari 2005 begonnen zijn met kinderopvang zou gelden voor de populatie die vóór 1 januari 2005 gestart is met kinderopvang dan betreft dit 1620 huishoudens. Het percentage nieuwe gebruikers in de populatie van de formele kinderopvang bedraagt dan 18,5% (zie tabel 84). Als we voor de nieuwe instroom van 0-3 jarigen dezelfde berekeningswijze volgen leidt dit tot een schatting van een nieuwe instroom van 23,8% in de eerste negen maanden (zie tabel 84). Op jaarbasis is deze 31,7%.

Tabel 83: Schatting instroom formele kinderopvang 2005 0-12 jarigen minimale variant

	Aantal 0-12 jaar	%	Aantal 0-3 jaar	%
Voor 31 december 2004 totaal kinderopvang (formeel +informeel)	2559	87,5%	1565	82,7%
Vanaf 1 januari 2005 formele opvang	367	12,5%	327	17,3%
Totaal	2926	100%	1892	100%

Tabel 84: Schatting instroom formele kinderopvang 0-12 jarigen maximale variant

	aantal gebruikers formele kinderopvang (2004 geschat- 2005 gemeten) 0-12 jaar	%	aantal gebruikers formele kinderopvang (2004 geschat- 2005 gemeten) 0-3 jaar	%
Voor 31 december 2004 geschat aantal kinderopvang Op basis van % formele opvang in 2005.	1620	81,5%	1042	76,2%
Vanaf 1 januari 2005 formele kinderopvang	367	18,5%	327	23,8%
Totaal	1987	100%	1369	100%

De totale nieuwe instroom zal tussen de minimale en maximale variant liggen, dus tussen 12,5% en 18,5%. De totale uitstroom van 0-12 jarigen (in dezelfde periode van 10 maanden) die in hoofdstuk 3 werd gesignaleerd bedraagt 14,6%. De nieuwe instroom lijkt derhalve redelijk in balans met de totale uitstroom.

Daarnaast kan ook de nieuwe instroom van 0-3 jarigen worden vergeleken met de verwachte instroom voor 0-3 jarigen. Immers binnen het kinderdagverblijf en de gastouderopvang voor kinderen onder de 4 jaar zal de in- en uitstroom per jaar (bij een gelijkblijvend volume) 25% bedragen. De totale instroom van 0-3 jarigen zal tussen de minimale en maximale variant liggen, dus tussen 19% en 28,6%.

Ook op grond van deze berekeningswijze lijkt de nieuwe instroom redelijk in balans met de totale uitstroom.

Het volume van de uitstroom is 7,3% (zie tabel 24). Van de nieuwe instroom is het volume onbekend. Een vergelijking van instroom- en uitstroomvolume kan daarom niet worden gemaakt.

Keuze van soort formele kinderopvang

In totaal hebben de 367 nieuwe gebruikers het gebruik van formele opvang gestart voor 443 kinderen. Gemiddeld maakt elke nieuwe gebruiker voor 1,2 kinderen gebruik van formele kinderopvang.

Er zijn grote verschillen naar opvangvorm:

- 48,9% van de nieuwe gebruikers is gebruik gaan maken van een kinderdagverblijf. In nagenoeg alle gevallen gaat het daarbij om 1 kind.
- 8% van de nieuwe gebruikers is gebruik gaan maken van de buitenschoolse opvang. Ruim 43% van deze groep brengt 2 of 3 kinderen naar de buitenschoolse opvang.
- 8,4% van de nieuwe gebruikers is gebruik gaan maken van gastouderopvang, hiervan maakt bijna 43% voor meerdere kinderen gebruik van de gastouderopvang.

De overige nieuwe gebruikers van kinderopvang (212; 36,7%) zijn gebruik gaan maken van informele kinderopvang.

Tabel 85: Nieuwe gebruikers kinderopvang naar soort formele opvang en aantal kinderen dat gebruik ging maken (screening: oktober 2005)

Basis: gebruikers kinderopvang na 1 januari 2005 N=579	KDV	BSO	GOB
0	51,1%	92,0%	91,6%
1	46,7%	4,6%	5,0%
2	2,2%	3,0%	2,5%
3		0,5%	0,8%
4			0,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%

Leeftijd van de kinderen

Bij iets meer dan de helft van de nieuwe gebruikers gaat het om een kind van 0 jaar (tabel 86). Bij de formele opvang gaat het in 55,6% van de gevallen om een kind van 0 jaar, 10,9% is 4 jaar of ouder. Bij degenen die voor het eerst gebruik maken van informele kinderopvang is 45,1% van de kinderen 0 jaar en 23% is 4 jaar of ouder.

**Tabel 86: Nieuwe gebruikers kinderopvang naar soort opvang en leeftijd (jongste) kind
(screening: oktober 2005)**

Basis: gebruiker kinderopvang na 1 januari 2005 N=579	Formele opvang	Informele opvang	Totaal
0 jaar	55,6%	45,1%	51,7%
1 jaar	19,3%	15,0%	17,8%
2 jaar	9,5%	12,2%	10,5%
3 jaar	4,6%	4,7%	4,7%
4 jaar of ouder	10,9%	23,0%	15,3%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%

Nieuwe instroom naar belastbaar gezinsinkomen

Het belastbare gezinsinkomen van de nieuwe instroom wijkt niet significant af van de gebruikers van formele kinderopvang in 2004. Bij de nieuwe instroom in 2005 is het percentage met een belastbaar gezinsinkomen tot € 29.750 weliswaar iets groter dan het percentage gebruikers van formele kinderopvang in 2004 in deze inkomensgroep, maar dit verschil is niet significant.

**Tabel 87: Het belastbare gezinsjaarinkomen naar gebruik en start gebruik kinderopvang
(screening: oktober 2005)**

	Formele opvang voor 1 januari 2005	Formele opvang na 1 januari 2005	Informele opvang na 1 januari 2005
N=	753	367	212
tot €13.195	2,8%	3,6%	7,1%
€13.195 - €29.750	14,8%	16,3%	22,1%
€29.750 - €45.000	32,9%	32,9%	42,9%
€45.000 - €56.500	22,7%	19,4%	13,0%
€56.500 - €89.250	20,6%	21,8%	14,3%
Meer dan €89.250	6,3%	6,0%	,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%

8.2 Effecten van de Wet kinderopvang op de nieuwe instroom

Aan de nieuwe gebruikers van enige vorm van kinderopvang is een aantal vragen gesteld over de invloed van de wet bij de keuze van het soort kinderopvang. Bij een derde (33,2%) van de nieuwe gebruikers van formele kinderopvang speelde de Wet kinderopvang geen enkele rol van belang. Voor de nieuwe gebruikers van informele kinderopvang is de Wet kinderopvang nog minder van belang bij de keuze van het soort kinderopvang: 55,2% zegt dat de wet totaal geen rol gespeeld heeft.

35.8% van de totale groep nieuwe gebruikers geeft aan dat de wet van enig tot veel belang (code 5, 6 of 7 van tabel 87) is geweest bij de keuze van het soort kinderopvang.

Huishoudens die zeggen dat de Wet kinderopvang van veel belang is maken relatief vaak gebruik van formele kinderopvang (24,3%). Van de nieuwe gebruikers van informele kinderopvang zegt slechts 6,6% dat de Wet kinderopvang van veel belang is geweest bij de keuze van het soort kinderopvang. Als we de categorieën '5' en '6' (wat overeenkomt met 'tamelijk' veel belang), komen we op een percentage van 22,3%. De groep die dus vanwege de Wet kinderopvang gekozen heeft voor de informele opvang is relatief beperkt.

Tabel 88: Hoe belangrijk is de Wet kinderopvang voor uw keuze van het soort kinderopvang?
(screening: oktober 2005)

Basis: gebruiker kinderopvang na 1-01-2005 N=579	Formele opvang N=367	Informele opvang N=212	Totaal
helemaal geen belang	33,2%	55,2%	41,3%
2	4,1%	5,7%	4,7%
3	4,9%	3,8%	4,5%
4	14,2%	13,2%	13,8%
5	10,1%	11,8%	10,7%
6	9,3%	3,8%	7,3%
veel belang	24,3%	6,6%	17,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%

Invloed van de kosten van formele kinderopvang

Bij 36% van de nieuwe gebruikers die van formele kinderopvang gebruik maken en voor wie de wet van invloed was op de keuze, was hun inschatting dat de kosten voor hen hoger zouden worden een belangrijk aspect. Deze mensen hebben dus ondanks de inschatting dat de kosten hoger worden toch voor formele kinderopvang gekozen. Bij een kwart van de nieuwe gebruikers (25,7%) speelden juist de lagere kosten –als gevolg van de Wet kinderopvang- een belangrijke rol.

Voor ongeveer de helft (48,6%) van de nieuwe gebruikers van informele kinderopvang die zeggen dat de Wet kinderopvang van invloed was op hun keuze was de inschatting van de hogere kosten van formele kinderopvang een belangrijk aspect.

Binnen de groep nieuwe gebruikers van formele kinderopvang voor wie de Wet kinderopvang van belang was voor de keuze tussen formele of informele kinderopvang gaf 38,6% aan dat de procedure voor het aanvragen een belangrijk aspect was. Voor 24,2% van de nieuwe gebruikers van informele kinderopvang (voor wie de wet van belang was bij het maken van hun keuze) waren de administratieve procedures van de formele kinderopvang een belangrijk aspect om voor informele kinderopvang te kiezen. De procedures van de formele kinderopvang waren dus voor deze groep een belemmering.

Tabel 89: De Wet kinderopvang heeft enige/veel invloed gehad op de keuze van het soort kinderopvang waar u voor uw kinderen gebruik van maakt. Welke aspecten van de Wet kinderopvang waren daarin voor u vooral van belang?*

Basis: gebruikers kinderopvang na 1-01-2005 voor wie de wet van belang was (screening: oktober 2005)	Formele opvang N=245		Informele opvang N=95	
	Aantal	%	Aantal	%
De kosten voor formele kinderopvang worden voor ons/mij hoger	90	36,0%	50	48,6%
De kosten voor formele kinderopvang worden voor ons/mij lager	64	25,7%	8	7,3%
De procedures voor het aanvragen van de tegemoetkoming	96	38,4%	25	24,2%
Anders, namelijk	28	11,3%	25	24,5%

* meer antwoorden mogelijk

Ook hier is gekeken naar de groep voor wie de Wet kinderopvang van groot belang was bij de keuze. Door deze groep wordt vaker (31,3%) het aspect lagere kosten genoemd dan door de totale groep voor wie de Wet kinderopvang van enig belang was.

Gevolgen voor de werksituatie

Tweederde van de ondervraagden (68,2%) die gebruik is gaan maken van formele kinderopvang heeft niets aan de werktijden of arbeidsparticipatie veranderd. Een vijfde (20,4%) is minder gaan werken. Een tiende (10,9%) heeft andere werktijden. Bij de ondervraagden die van informele opvang gebruik zijn gaan maken heeft 78,1% niets gewijzigd aan de werksituatie. 17,2% is minder gaan werken en 4% heeft andere werktijden.

Tabel 90: Heeft de Wet kinderopvang gevolgen gehad voor de werksituatie van uzelf (en indien van toepassing, van uw partner)? (screening: oktober 2005)

Basis: gebruikers kinderopvang na 1-01-2005 N=579	Formele opvang N=367		Informele opvang N=212	
	Aantal	%	Aantal	%
Nee	250	68,2%	166	78,1%
Ik (en/of mijn partner) ben (zijn) gestopt met werken vanwege de opvang van mijn kinderen	2	0,6%	1	0,5%
Ik (en/of mijn partner) ben (zijn) minder gaan werken	75	20,4%	37	17,2%
Ik (en/of mijn partner) heb (hebben) andere werktijden	40	10,9%	9	4,0%
Anders, namelijk	11	3,1%	5	2,2%

Hieronder wordt de groep nieuwe gebruikers van kinderopvang die aangaf dat de Wet kinderopvang van groot belang (code 5, 6 of 7 uit tabel 88) was bij de keuze voor de soort kinderopvang nader bekeken. Ruim de helft van deze groep zegt dat de Wet kinderopvang geen gevolgen heeft gehad voor de werksituatie. Dit geldt zowel voor de gebruikers van formele kinderopvang als van informele kinderopvang. Van deze groep zegt 29% van de gebruikers van formele kinderopvang minder te zijn gaan werken.

**Tabel 91: Heeft de Wet kinderopvang gevolgen gehad voor de werksituatie van uzelf
(en indien van toepassing, van uw partner)? (screening: oktober 2005)**

Basis: gebruikers kinderopvang na 1 januari 2005 voor wie de wet van groot belang was	Formele opvang N=160		Informele opvang N=47	
	Aantal	%	Aantal	%
Nee	85	53,3%	24	51,5%
Ik (en/of mijn partner) ben (zijn) gestopt met werken vanwege de opvang van mijn kinderen	2	1,4%	1	2,2%
Ik (en/of mijn partner) ben (zijn) minder gaan werken	46	29,0%	16	33,2%
Ik (en/of mijn partner) heb (hebben) andere werktijden	27	17,0%	6	12,3%
Anders, namelijk	7	4,5%	5	9,8%

Effecten van de Wet kinderopvang voor de werksituatie naar inkomensgroep

Bij de nieuwe gebruikers van formele kinderopvang lijkt de Wet kinderopvang vooral gevolgen te hebben gehad voor de werksituatie van huishoudens met inkomens tussen €45.000 - €56.500. Van de laagste inkomensgroep geeft 83,3% aan dat de Wet kinderopvang geen gevolgen heeft gehad voor hun werksituatie.

Tabel 92: Percentage ondervraagden voor wie de Wet kinderopvang geen gevolgen gehad voor de werksituatie naar belastbaar inkomen (screening: oktober 2005)

Basis: gebruikers kinderopvang na 1-01-2005 N=579	Formele opvang N=367	Informele opvang N=212
tot €13.195	83,3%	87,5%
€13.195 - €29.750	72,9%	75,0%
€29.750 - €45.000	66,3%	85,7%
€45.000 - €56.500	56,7%	60,0%
€56.500 - €89.250	67,6%	78,3%
Meer dan €89.250	94,4%	

Kosteneffecten naar belastbaar gezinsinkomen

De kosteneffecten zijn verschillend voor de onderscheiden inkomensgroepen.

De huishoudens die de inschatting maken dat hun kosten zouden stijgen door de Wet kinderopvang worden vooral in de midden en hogere inkomenscategorieën aangetroffen (boven €29.750).

Aan de andere kant zegt 22% van de nieuwe gebruikers kinderopvang met een inkomen tussen de €45.000 en €56.500 dat de kosten voor hen lager uit zullen pakken. 18,2% van de huishoudens met inkomens tot

€ 13.195 zegt dat de kosten van kinderopvang lager zullen uitpakken door de Wet kinderopvang.

Tabel 93: Welke kosten aspecten van de Wet kinderopvang waren van belang?
(screening: oktober 2005)

Basis: gebruikers formele kinderopvang na 1-01-2005 voor wie de Wet van belang was N=340	De inschatting dat kosten voor formele kinderopvang worden voor ons/mij:	
	Hoger	Lager
tot €13.195	4,5%	18,2%
€13.195 - €29.750	33,3%	31,6%
€29.750 - €45.000	40,5%	14,5%
€45.000 - €56.500	54,2%	22,0%
€56.500 - €89.250	48,1%	15,4%

Van de lagere inkomensgroepen noemt 18,2% de lagere kosten van formele kinderopvang bij de overwegingen om te kiezen voor formele kinderopvang.

Samenvattend

De totale nieuwe instroom in de formele kinderopvang vanaf 1 januari 2005 tot 1 oktober 2005 is minimaal 12,5% en maximaal 18,5%. De totale uitstroom over deze periode is 14,6%. De nieuwe instroom lijkt derhalve redelijk in balans met de totale uitstroom.

Van de nieuwe instroom in de formele kinderopvang is 89,1% (van de kinderen) jonger dan 4 jaar. De instroom van 0-3 jarigen vanaf 1 januari 2005 tot 1 oktober 2005 is minimaal 21% en maximaal 37,7% op jaarbasis. Het te verwachten instroompercentage voor de formele kinderopvang van 0-3 jarigen is 25% op jaarbasis. Ook op grond van deze berekeningswijze lijkt het aantal kinderen dat is uitgestroomd te worden gecompenseerd door de nieuwe instroom.

De nieuwe gebruikers van formele kinderopvang wijken qua inkomen, opleidingsniveau, stedelijkheid en de andere aspecten niet af van het profiel van de gebruikers in december 2004.

35,8% van de totale groep nieuwe gebruikers van kinderopvang geeft aan dat de wet van enig tot veel belang is geweest bij de keuze voor het soort opvang. Huishoudens die zeggen dat de wet van veel belang is geweest maken relatief vaak gebruik van formele kinderopvang (24,3%).

BIJLAGEN

De bijlagen 1 tot en met 7 worden als aparte documenten verzonden.

- Bijlage 1 Gebruikersgroepen en aanvullende steekproeven**
- Bijlage 2 Respons en representativiteit**
- Bijlage 3 Profiel van gebruikers formele kinderopvang, dec 2004**
- Bijlage 4 Tabellen m.b.t. respons en representativiteit**
- Bijlage 5 Vragenlijst gebruikers kinderopvang algemeen**
- Bijlage 6 Vragenlijst gebruikers regeling ko alleenstaande ouders, sept 2005**
- Bijlage 7 Vragenlijst screening huishoudens, okt 2005**

